

Programma van Eisen Brede School

Gemeente Enschede

oktober 2008
Definitief

Programma van Eisen

Brede School

dossier : A9781-01-001
registratienummer : BI-PM20081540
versie : 7.0

Gemeente Enschede

oktober 2008
Definitief

INHOUD**BLAD**

1	INLEIDING	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doelstelling programma van eisen	3
1.3	Projectorganisatie	4
1.4	Uitgangspunten en randvoorwaarden	4
1.5	Ambitie	5
1.6	Omvang van de voorziening	5
1.7	Scope programma van eisen	6
1.8	Opbouw van dit programma van eisen	6
2	GEBOUWCONCEPT	8
2.1	Gebouwlay-out	8
2.2	Zonering/ruimtelijke relaties	8
2.3	Beheer en exploitatiemodel	8
2.4	Ontsluiting en verkeersafwikkeling	9
2.5	Terrein/locatie	9
2.6	Beeldverwachting architectonische vormgeving	9
2.7	Flexibiliteit en multifunctionaliteit	10
2.8	Bestaande voorzieningen basisschool en wijkcentrum	10
3	BASISSCHOOL LA RES	11
3.1	Organisatie	11
3.2	Visie op onderwijs	11
3.3	Activiteiten	11
3.4	Functies en ruimten	11
3.5	Specifieke eisen	13
4	WIJKCENTRUM LA RES	20
4.1	Organisatie	20
4.2	Visie	20
4.3	Activiteiten	20
4.4	Functies en ruimten	21
4.5	Specifieke eisen aan de ruimten	21
5	KINDEROPVANGVOORZIENINGEN	22
5.1	Kindercentrum Robbedoes	22
5.1.1	Visie	22
5.1.2	Activiteiten, functies en ruimten	22
5.2	Buitenschoolse opvang La Res met 40 kindplaatsen	23
5.3	Peuterspeelzaal La Res van Alifa	26
5.3.1	Organisatie	26
5.3.2	Visie	26
5.3.3	Activiteiten en ruimten	26
5.3.4	Specifieke (technische) eisen aan de ruimten	27
5.3.5	Ruimtelijke relaties	27
5.3.6	Buitenterrein	28

6	RELATIESCHEMA OP GEBOUWNIVEAU	28
7	TECHNISCH PROGRAMMA VAN EISEN	29
7.1	Eisen op gebouwniveau	29
7.1.1	Wet en regelgeving	29
7.1.2	Onderhoud en exploitatie	30
7.1.3	Duurzaam Bouwen	31
7.1.4	Bouwkundige voorzieningen	31
7.1.5	Bijzondere voorzieningen	31
7.2	Eisen op ruimteniveau	32
7.3	Eisen op elementniveau	33
7.3.1	Funderingen	33
7.3.2	Hoofddraagconstructies	34
7.3.3	Afbouw	36
7.3.4	Afwerking	39
7.3.5	Werktuigbouwkundige installaties	43
7.3.6	Elektrotechnische installatie	47
7.3.7	Vaste inrichting	53
7.3.8	Terrein	55
8	COLOFON	57

BIJLAGEN

1	STEDENBOUWKUNDIGE RANDVOORWAARDEN
2	RUIMTESTAAT BASISCHOOL LA RES
3	RUIMTESTAAT WIJKCENTRUM LA RES
4	RUIMTESTAAT BUITENSCHOOLSE OPVANG
5	RUIMTESTAAT PEUTERSPEELZAAL LA RES
7	LIJST MET AFKORTINGEN

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

De wijk Laares ligt in het Stadsdeel Centrum van de gemeente Enschede. In deze wijk vindt sinds 2004 een herstructurering van de wijk plaats waarbij veel bestaande woningen worden vervangen door nieuwe woningen in een hogere prijsklasse. Daarmee verandert de samenstelling van de bevolking en ook treedt er een veranderende vraag op naar maatschappelijke voorzieningen en wijkfuncties. De openbare basisschool La Res ligt in de wijk Laares. De school heeft ook nu samenwerkingsrelaties met voorzieningen voor kinderopvang, met het wijkcentrum, met erkende sportverenigingen en met de muziekschool.

Het gewenste voorzieningencluster van La Res ligt centraal en is goed bereikbaar per auto, fiets en te voet in het gebied. Het moet een markant herkenningspunt blijven, waar kinderen kunnen leren en spelen en ouders en andere bewoners elkaar kunnen ontmoeten.

De voorziening gaat uit van de brede school gedachte en bevat een basisschool voor negen groepen, een kindercentrum, een peuterspeelzaal, de buitenschoolse opvang, een wijkfunctie en een gymnastiekzaal.

De kerngroep Brede School Laares heeft de definitie van de brede school als volgt geformuleerd:

'Een netwerk van samenwerkende organisaties, die tot doel heeft als één geheel naar buiten te treden en diensten aanbiedt aan alle bewoners in de Laares. Door gerichte samenwerking tussen onderwijs, wijkwelzijn, sport en cultuur en door open te staan voor nieuwe impulsen en gebruik te maken van elkaars professionaliteit biedt het netwerk een breed programma met voorzieningen op maat aan de klant'.

1.2 Doelstelling programma van eisen

Het programma van eisen geeft de functionele en ruimtelijke huisvestingsbehoefte weer van de participanten in La Res, geeft aan welke gebouwdelen door welke eigenaar beheerd worden en specificeert de technische uitgangspunten. De afdeling Vastgoed van de gemeente Enschede is eigenaar van de voorzieningen voor BSO, PSW, wijkcentrum en de gymzaal. Het schoolbestuur Consent is eigenaar van de school. De Stichting Kinderopvang Enschede is eigenaar van het pand waarin de kinderopvang wordt georganiseerd en verzorgd.

Met dit programma van eisen is de behoefte van de toekomstige gebruikers in kaart gebracht en er is aandacht besteed aan gezamenlijkheid en onderlinge relaties van de gebruikers. Daarmee is grondig voorwerk verricht voor de architect. Dit document is dan ook het resultaat van een proces waarin de gebruikers gezamenlijk gekeken hebben naar de toekomstige situatie en is daarmee de basis voor de ontwerpwerkzaamheden van de architect. In het PvE komen twee werelden bij elkaar: de wereld van de gebruikers en de wereld van het bouwen. Het programma beschrijft de processen van de gebruikers en geeft de vertaling naar bouwconcept en ruimten. Er is dan ook een tweeledige doelstelling: het PvE is kaderstellend voor de ontwerpende partij en heeft tegelijk een informatieve functie naar de gebruikers en hun achterban. Het is tevens een volwaardig toetsdocument om het ontwerp te beoordelen.

1.3 Projectorganisatie

Het programma van eisen is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met vertegenwoordigers van de betrokken instellingen en de gemeente Enschede. De instellingen hebben deel uitgemaakt van de besluitvoorbereidende werkgroep en van het bestuurlijke overleg, dat het programma van eisen vaststelt.

1.4 Uitgangspunten en randvoorwaarden

De brede school La Res wordt in fysieke betekenis gerealiseerd door het uitvoeren van aanpassingen binnen de bestaande huisvestingsvoorzieningen en een uitbreiding met drie groepslokalen voor de basisschool. De gemeente treedt daarbij op als bouwheer.

Het gebouw dient een dusdanige opzet te krijgen, dat een heldere splitsing tussen de verschillende gebruikers mogelijk is. Een splitsing die het mogelijk maakt voor de verschillende participanten om hun kerntaak binnen de multifunctionele voorziening te kunnen uitvoeren. Daarmee wordt ook bereikt dat eenvoudige afspraken kunnen worden gemaakt over beheer, onderhoud en exploitatie. De gemeente is eigenaar van de wijkwelzijnsvoorziening in de Tulpstraat 65 en verhuurt deze aan de stichting Alifa. Het onderwijsdeel wordt door de gemeente Enschede conform de wet 'om niet' verhuurd aan Consent, het bevoegde gezag van de school. De Stichting Kinderopvang Enschede (SKE) is eigenaar van het pand waar de kinderdagopvang wordt georganiseerd. SKE is niet voornemens hun pand bouwkundig aan te passen of om ingrijpend onderhoud te laten uitvoeren. Een wens om een 'droge' verbinding te realiseren tussen het SKE gebouw en de wijkvoorziening is niet hard; een directe noodzaak ontbreekt. We geven het wel als vraag aan een architect mee om de mogelijkheden te onderzoeken, gericht op het multifunctionele gebruik van de totale voorziening.

De multifunctionele accommodatie maakt het mogelijk om, binnen de randvoorwaarde van de heldere splitsing, gebruik te maken van gezamenlijke ruimten. De voorziening legt deze inhoudelijke samenwerking niet zozeer op, maar creëert wel de randvoorwaarden voor die samenwerking.

Het gemeentedeel is geschikt voor verhuur aan derden. De gemeente wil daarmee maatschappelijke doelen realiseren.

Op het moment van opstellen van dit PvE zijn de beoogde gebruikers:

- basisschool;
- kinderopvang: kindercentrum, buitenschoolse opvang en peuterspeelzaal;
- voor de gymaccommodatie: de school en sportverenigingen;
- wijkwelzijnswerk; cursussen, activiteiten, workshops, themadagen en speciale evenementen.

De verantwoordelijkheid voor de buitenschoolse opvang ligt nu bij de basisschool. De uitvoering wordt gedaan door de Stichting Kinderopvang Enschede (SKE).

Het bruto vloeroppervlak voor de scholen is conform de gemeentelijke verordening onderwijshuisvesting. De permanente huisvesting is voor de school gedimensioneerd op 210 leerlingen met negen groepen. Dat geeft een genormeerd totaal aan bruto vloeroppervlak van 1.245 m². In het bestaande gebouw zijn nu zes klaslokalen. Het gebouw moet dus worden uitgebreid en of aangepast om het werken met negen groepen mogelijk te maken. De bruto – netto verhouding in het bestaande schoolgebouw is ruim en functioneel gezien niet voordelig. De uitbreiding, respectievelijk de aanpassing is desondanks berekend op 345 m² BVO.

1.5 Ambitie

De wijk de Laares ligt in het Stadsdeel Centrum en krijgt een karakter dat meer is dan alleen een woonwijk. De brede school La Res moet een educatieve, culturele en recreatieve betekenis krijgen voor heel het Stadsdeel Centrum. De brede school vormt dan een beeldbepalend centraal element in de wijk.

Centraal in deze voorziening staat de ontwikkeling van het kind, de voorziening staat voor een vernieuwende wijze van spelen, opvoeden en leren. De opvang en het onderwijs werken hierbij nauw samen. De 'onderzoekende en ondernemende' school biedt ieder kind naast het leren van de basisvaardigheden, veel mogelijkheden om zelf initiatieven te nemen, kennis te vergaren en vaardigheden te leren. De visie van de school vereist ook andere ruimten dan alleen de bekende groepslokalen. Die ruimten zullen ook voor meerdere functies benut worden.

Het kindercentrum van de SKE werkt vanuit basis- en functionele ruimten die flexibel en multifunctioneel voor de opvang van 0 tot 4 jaar kunnen worden ingezet. We willen een intensief te gebruiken multifunctioneel gebouw. Een gebouw waarin onze huidige idealen maar ook de toekomstige ontwikkelingen handen en voeten kunnen krijgen.

Door de kerngroep Brede School zijn de volgende vijf doelstellingen geformuleerd:

1. het bieden en vergroten van de ontwikkelingskansen op sociaal, cognitief en sociaal –emotioneel niveau (met een doorgaande lijn) van kinderen tussen 0 en 18 jaar;
2. het verbeteren van de samenwerking tussen de instellingen met behoud van ieders 'eigen' identiteit;
3. het vergroten van de betrokkenheid en zelfredzaamheid van ouders en wijkbewoners;
4. het optimaliseren van het multifunctionele gebruik van ruimtes, spelmaterialen en kennis;
5. het aanbieden van sluitende arrangementen tussen 07.30 – 22.00 uur.

1.6 Omvang van de voorziening

De bestaande onderwijshuisvestingsvoorziening van basisschool La Res is nu, in een overigens erkend gemeentelijk monumentaal pand, geschikt voor het onderwijs aan zes groepen. De opgave is om het pand door aanpassingen en of door uitbreiding te dimensioneren op negen (9) groepen, dus met 1.245 m² BVO. Mogelijkheden voor aanpassingen geven wellicht het huidige speellokaal op de begane grond en of de twee ruime zolders.

Het voormalige badhuis (ook een erkend gemeentelijk monument) huisvest na een ooit uitgevoerde ingrijpende verbouwing het wijkcentrum annex buurthuis en is daarna uitgebreid met een voorziening voor de peuterspeelzaal. Deze voorziening ligt tussen de school en de kinderopvangvoorziening in en biedt wellicht mogelijkheden om als hart van het geheel de multifunctioneel te gebruiken ruimten te realiseren. De omvang van het gebouw van dit wijkcentrum zelf is 463 m², verdeeld over de begane grond en de eerste verdieping. De binnen dit kader gevraagde ruimte voor de meer wijkgerichte activiteiten bedraagt ongeveer 120 m² BVO, waardoor er mogelijkheden ontstaan de 'overige' vierkante meters van dit centrum een andere functie te geven. In het kader van de toegankelijkheid dient er overigens ook een eenvoudige liftvoorziening met voldoende diepte voor een brancard binnen het totaal te worden voorzien.

Overzicht van het gewenste vloeroppervlak per gebruiker

Eigenaar	Voorzieningen	Gewenst m ² bvo	Realiseren door nieuwbouw of aanpassingen	Buiterterrein
School	Openbaar basisonderwijs La Res	1.245	345 m ²	900
Gemeente	Gymnastiekaccommodatie	378	aanwezig	n.v.t.
SKE	Kinderdagverblijf		aanwezig	
Gemeente	Peuterspeelzaal Alifa	160	160 m ²	125
Gemeente	Activiteitenruimte Alifa	105	105 m ²	n.v.t.
Gemeente	Buitenschoolse opvang SKE	250	250 m ²	n.v.t.
Gemeente	Wijkcentrum (cursus-, vergader-, ontmoetingsruimte met keukenvoorziening)	120	120 m ²	n.v.t.
	Totaal aan uitbreiding (aanpassingen of nieuwbouw)		980 m ²	

1.7 Scope programma van eisen

Onderdeel van dit programma van eisen zijn:

- ruimten waarin het onderwijs wordt verzorgd en gevolgd;
- ruimten voor activiteiten van het wijkgerichte welzijnswerk;
- ruimten voor de kinderopvang; kindercentrum, peuterspeelzaal en buitenschoolse opvang;
- bijbehorende ondersteunende ruimten;
- binnensportvoorziening;
- speelplaatsen;
- buitenvoorzieningen berging;
- fietsenstalling voor kinderen en voor personeel.

Buiten de kaders van deze notitie vallen:

- parkeervoorzieningen;
- terreininrichting buiten de standaard speelvoorzieningen.

1.8 Opbouw van dit programma van eisen

In deze notitie komt eerst het gebouwconcept aan de orde, met daarin aandacht voor het gebouw als geheel: lay-out, zonering, logistiek en beheersaspecten.

Daarna volgt per gebruiker zijn of haar visie, een specificatie van activiteiten en een vertaling daarvan in functies en ruimten, waarbij ook ruimtelijke relaties aan de orde komen.

In een afzonderlijk hoofdstuk komen vervolgens de multifunctionele ruimten en de gebruikersflexibiliteit aan de orde.

Het programma van eisen wordt afgesloten met de omschrijving van de technische eisen op gebouwniveau en op ruimteniveau.

Op een aantal plekken lopen wensen m.b.t. inrichtingseisen door het programma van eisen voor de huisvesting heen.

Helder moet zijn, dat alle inrichtingseisen voor rekening komen van de toekomstige gebruikers.

Alles wat 'aard en nagelvast' is, valt dan binnen het beschikbare budget voor de aanpassing en nieuwbouw van de gebouwen. Omdat de regelgeving voor het primair onderwijs bij nieuwbouw op onderdelen afwijkt van de NEN 2631 norm (investeringskosten van gebouwen) is in bijlage 1 de zogenoemde 'demarcatielijst primair onderwijs' opgenomen waarin de verdeling van investeringen is aangegeven.

2 GEBOUWCONCEPT

2.1 Gebouway-out

Voor de nieuwe gebouway-out gelden de volgende uitgangspunten:

- er is sprake van één samenhangend gebouw met daarin herkenbare gebouwdelen voor elk van de gebruikers. De kinderen moeten zowel tijdens school als tijdens de buitenschoolse opvang gemakkelijk naar de gymaccommodatie kunnen gaan;
- het hart van het gebouw wordt gevormd door een multifunctionele gemeenschapsruimte, die wellicht tezamen met de gewenste grote, centraal gelegen en professioneel ingerichte keukenvoorziening in het bestaande wijkgebouw kan worden gerealiseerd;
- de ruimten van de BSO en het PSW vormen tezamen bij voorkeur een geheel;
- **elk gebouwdeel** (school, kinderopvang, wijkwelzijnswerk, gymaccommodatie, multifunctionele voorzieningen) **heeft eigen ingangen die ook als zodanig herkenbaar zijn;**
- elk apart te beheren gebouwdeel heeft een meter (zgn. tussenmeters) voor gas, water en elektra.

2.2 Zonering/ruimtelijke relaties

De multifunctionele accommodatie La Res biedt na oplevering plaats aan een basisschool met een omvang van negen groepen. De basisschool is groot genoeg om zelf over een compleet pakket aan voorzieningen te beschikken. Samenwerking zal gericht zijn op het inhoudelijk samenwerken met de kinderopvang en het wijkwelzijns gedeelte. Daar waar het gebouwdeel van de school grenst aan het centrale gebouwdeel, biedt de nabijheid van de kinderopvang en de groepen van de school kansen op inhoudelijke en praktische samenwerking.

2.3 Beheer en exploitatiemodel

Elk van de (juridische) eigenaren is in beginsel verantwoordelijk voor het beheer van het eigen gebouwdeel. Mede daarom is elk van de gebouwdelen afzonderlijk afsluitbaar. Centraal beheer van de gehele accommodatie geeft zeker (schaal-) voordelen. Dit belangrijke aspect moet dan ook zeker worden besproken. Vooralsnog zal de eigendomsverhouding als volgt zijn dan wel worden geregeld; de kinderopvangvoorziening blijft volledig eigendom van de Stichting Kinderopvang Enschede (SKE), de gymnastiekvoorziening, het wijkcentrum en de voorziening van de peuterspeelzaal is in eigendom van de afdeling vastgoed van de gemeente Enschede, het schoolgebouw blijft in juridisch eigendom van de stichting Consent, zijnde het schoolbestuur van de basisschool La Res.

Extra aandacht vraagt de buitenschoolse opvang. Voor deze opvang zal mogelijk (ook) van ruimten van de basisschool gebruik gemaakt worden. Dat hangt overigens in hoge mate af van de mogelijkheden om dat zonder dagelijkse 'verhuizingen' te laten plaatsvinden. Overeenkomstige inrichtingseisen zijn dus van belang. Dit vraagt om beheersafspraken voor voorschoolse, tussenschoolse en naschoolse opvang. Voor enkele technische aspecten, zoals gas, water en licht, moeten per gebouwdeel aparte (tussen)meters aangelegd worden.

2.4 Ontsluiting en verkeersafwikkeling

Vanuit de gebruikersoptiek zijn belangrijk:

- goede toegankelijkheid kinderopvang in verband met brengen en afhalen van kinderen van uiteenlopende leeftijd;
- scheiding van de verkeersstromen naar de verschillende voorzieningen;
- de gymvoorziening is ook afzonderlijk toegankelijk in verband met avondgebruik door sportverenigingen;
- de verschillende gebouwdelen moeten afsluitbaar zijn t.o.v. elkaar in verband met wisselend gebruik zowel overdag als 's avonds. Denk bijvoorbeeld aan een hobbyclub in de avonden, dan moet de school verder niet toegankelijk zijn en bij een ouderavond van school andersom. Of kinderopvang die juist open is als de school gesloten is.

2.5 Terrein/locatie

De school maakt gebruik van de al aanwezige speelplaats. De kinderopvang beschikt daarnaast over een eigen afgeschermd speelplaats bij de eigen ruimten. De herinrichting van de pleinen en de achter de gebouwen liggende tuinen is in dit programma van eisen niet opgenomen. Er dient overigens wel aandacht te zijn voor de positionering van de fietsenstalling voor kinderen, medewerkers en bezoekers.

2.6 Beeldverwachting architectonische vormgeving

Zoals ook elders beschreven gaat het in dit project om de noodzakelijke aanpassingen van drie bestaande monumentale gebouwen, een uitbreiding en het mogelijk samenvoegen van die gebouwen. De school moet uitgebreid worden zodat er plaats is voor negen groepen en de bijbehorende nevenruimten. Het gebouw zal vanuit bouwkundig perspectief een ingrijpende verbouwing moeten ondergaan en ook om de gewenste inhoudelijke samenwerking en multifunctioneel gebruik van ruimten goed te kunnen faciliteren.

Aan de architect wordt gevraagd bijzondere aandacht te besteden aan:

- de menselijke maat van de accommodatie;
- in de schaal en maatvoering moet rekening gehouden met de gebruiker (kinderen van 0 tot 12 jaar en ouders en wijkbewoners);
- kleurgebruik, ook in relatie tot de verkeersstromen;
- flexibiliteit ten behoeve van toekomstig mogelijk ander gebruik;
- herkenbaarheid van de verschillende instellingen en functies in het gebouw;
- beheersbaarheid van de verkeersstromen in en buiten het gebouw;
- het voorkomen van overlast bij gelijktijdig gebruik van de diverse gebruikers door een logische positionering en door het juiste materiaalgebruik;
- samenhangend geheel van gebouw, pleinen, tuin met de omgeving;
- de functie van ontmoeting;
- een plek waar afzondering en stilte mogelijk is;
- werkplaats waar alle ruimten en materialen multifunctioneel gebruikt kunnen worden.

De bestaande school is een gezichtsbepalend, karaktervol en in de vormgeving en materialen ook een traditioneel gebouw. Het is een gemeentelijk monument. Intern moet er met oog voor de historische details met een bouwkundige aanpassing worden omgegaan. Voorbeelden zijn elementen zoals de binnentrappen met leuningen, de tegeltjes en het aanwezige glas in loodwerk. Op de begane grond is het glas in loodwerk helaas bij een vorige renovatie verdwenen.

Het is de opgave om de uitbreiding die tevens dienst zal doen als de schakeling tussen de school en de andere bestaande bouwdelen daarop goed aan te laten sluiten en ook op de omgeving.
Het gebouw is na de oplevering vandalismebestendig, goed toegankelijk voor minder validen en is energiebesparend en onderhoudsarm.

2.7 Flexibiliteit en multifunctionaliteit

Het gemeente-eigenaarsdeel (gymnastiekzaal, peuterspeelzaal, wijkvoorziening) wordt steeds voor een bepaalde tijd verhuurd aan gebruikers. In de loop van de tijd kunnen daar dan mogelijk wisselingen plaatsvinden. De opzet van het gemeentedeel dient dan ook te voorzien in dit flexibele gebruik. Ook de school kan ruimten verhuren, maar bij voorkeur alleen voor activiteiten die passen binnen de andere activiteiten van de brede schoolvoorziening La Res. Over het eventuele (mede-)gebruik van apparatuur dienen door de gebruikers goede afspraken te worden gemaakt.

2.8 Bestaande voorzieningen basisschool en wijkcentrum

Zoals hierboven aangegeven zijn de basisschool en het huidige wijkcentrum gehuisvest in panden met een gemeentelijke monumentale status. De panden zijn ongeveer 80 jaar oud. Vastgesteld moet gaan worden tot welk niveau een renovatie wordt uitgevoerd. Een algemene basis kan zijn de meerjaren-onderhoudsplanning en de daarin opgenomen budgetten van de gemeente en van het schoolbestuur wat betreft de school. De afdeling Vastgoed is eigenaar van het wijkcentrum en van de gymnastiekzaal in de Tulpstraat. Voor beide panden is er ook een meerjarenonderhoudsplanning beschikbaar. Eén en ander ook in relatie met de noodzakelijke aanpassingen aan de bestaande gebouwen om te bereiken dat de bestaande huisvestingsvoorzieningen een heldere relatie krijgen met de noodzakelijke uitbreiding.

We wijzen er nogmaals expliciet op, dat de mogelijkheid moet worden onderzocht of de in dit PVE beschreven gewenste functies inpasbaar zijn in bestaande voorzieningen. Dat wordt ook ingegeven door het feit, dat de werkelijke uitbreidbaarheid op de beschikbare kavel relatief beperkt is.

Beoordeeld moet bijvoorbeeld worden of de beide zolders van de school functioneel zijn te verbouwen. Daarnaast zal van de ongeveer 460 m² vloeroppervlakte van het wijkcentrum ongeveer 120 m² BVO nodig zijn voor het realiseren van flexibele, multifunctionele ruimten. De overblijvende ruimten kunnen wellicht verbouwd worden voor andere functies. Van het bestaande gebouw van het peuterspeelzaalwerk (grenzend aan het wijkcentrum) dient beoordeeld te worden of sloop en nieuwbouw in financieel, ruimtelijk en functioneel opzicht opweegt tegen ingrijpend onderhoud en aanpassingen.

3 BASISSCHOOL LA RES

3.1 Organisatie

De stichting Consent vormt het bestuur van het openbaar primair onderwijs in Enschede. Ook de openbare basisschool La Res valt onder haar gezag.

Deze openbare basisschool is nu gehuisvest in twee locaties en men wil uiteindelijk naar één locatie. Daarvoor wordt de locatie aan de Dotterbloemstraat verlaten en moet het monumentale pand aan de Rozenstraat worden uitgebreid en geoptimaliseerd. Het gebouw aan de Rozenstraat moet uitgebreid en geschikt gemaakt worden voor de hele school. Voor die uitbreiding zijn de middelen opgenomen in het huisvestingsprogramma 2008 van de gemeente Enschede. Voor de extra voorzieningen in het perspectief van de brede school zijn door de gemeente additionele middelen beschikbaar gesteld.

Voor de basisschool La Res in de definitieve locatie aan de Rozenstraat moet worden voorzien in permanente huisvesting voor negen groepen van gemiddeld 25 leerlingen.

De school heeft een directeur, een adjunct-directeur en een team van leerkrachten en onderwijsassistenten.

3.2 Visie op onderwijs

Het onderwijs kent een afgewogen mix van aanbodgericht en vraaggericht onderwijs. De school is een begaafdheid profielschool. Zo krijgt elke leerling de juiste uitdaging en wordt er uitgegaan van de mogelijkheden en interesses van elke leerling. Voorbeeld daarvan is de plusgroep. Het aanbodgerichte onderwijs is vooral gericht op de cognitieve vakken zoals lezen, taal en rekenen. Het vraaggerichte onderwijs richt zich meer op het vak wereldoriëntatie en het aanbod van kunst, sport en recreatieve activiteiten. Kwaliteit, rust en regelmaat staan hoog aangeschreven. Er worden ook expliciete lessen in de sociaal-emotionele ontwikkeling gegeven over bijvoorbeeld normen, waarden, respect, taalgebruik, enzovoort. Ouderparticipatie wordt heel erg belangrijk gevonden, ook omdat ouderparticipatie een positieve invloed heeft op de ontwikkelingskansen van de kinderen. Met de verbreding van het aanbod met niet onderwijs specifieke activiteiten beoogt de school de ontwikkelingskansen van de kinderen mede te vergroten.

3.3 Activiteiten

De vraaggestuurde activiteiten bestaan uit de organisatie en het aanbod van sport- en recreatieve activiteiten in samenwerking met de muziekschool, erkende sportverenigingen en techniekinstellingen. Men gebruikt daarbij een open kunstatelier, een muziekwerkplaats en verschillende BSO voorzieningen.

3.4 Functies en ruimten

Specifieke onderwijsruimten

Specifiek ingerichte ruimten zijn:

- groepslokalen;
- open kunstatelier/handvaardigheidlokaal;
- spelen (speellokaal).

- ruimte voor een remedial teacher;
- ruimte voor de interne begeleider;
- ruimte voor de directie van de school;
- een ouder -contactruimte;
- een teamkamer annex een personeelsruimte.

Groepslokalen

Er zijn groepsruimtes, waar het aanbodgestuurde onderwijs plaatsvindt. Deze zijn niet volledig afgesloten van de overige ruimten. Een rustig en ongestoord instructie en of gesprek moet echter mogelijk zijn. Voor de kleutergroepen staan eigen, besloten groepslokalen ter beschikking. Binnen de groepslokalen moeten ruimten zijn voor verschillende instructiemomenten en er is een open verbinding naar de verschillende werkplekken. Alle groepsruimten moeten bij voorkeur voorzien zijn van een keukenblokje. Voor de bestaande kleine lokalen moet door de ontwerper gezocht worden naar een goede oplossing voor een keukenvoorziening.

Open kunstatelier

Een ruimte binnen het complex wordt in gebruik genomen, respectievelijk verhuurd aan een professionele gegadigde om samen met de kinderen en mogelijk ook andere belangstellenden expliciet aandacht te geven aan kunstzinnige ontwikkelingen. Gezien de doelstelling en het gewenste gebruik van 08.00 tot 21.00 uur door verschillende doelgroepen valt deze ruimte binnen het multifunctionele deel van het complex. Positionering op de begane grond en aandacht voor een heldere beheerssituatie (bereikbaarheid, afsluitbaarheid) vraagt expliciet aandacht.

Speellokaal

Gedacht wordt om het huidige speellokaal te verbouwen tot een groepslokaal. De functie van het speellokaal kan mogelijk gecombineerd met het gebruik van het bestaande gymnastieklokaal worden gerealiseerd. Dat vraagt bezinning op de inrichtingseisen van bedoeld gymnastieklokaal.

Gemeenschapsruimte

In de locatie Rozenstraat is geen grote multifunctionele ruimte aanwezig. Aan een grotere gemeenschapsruimte is echter wel behoefte. Deze bij voorkeur centraal gelegen ruimte kan samen met de andere 'bewoners' van de brede school voorziening gedeeld worden. Dan is het een multifunctionele hal met bij voorkeur een podiumvoorziening. Er moeten aansluitingen zijn voor ICT en een beamer. Deze ruimte is mogelijk ook te gebruiken als teamkamer mits er een goede afscheiding aanwezig is (flexibele glaswand). De school heeft behoefte aan een eigen 'loungeruimte', waarin de medewerkers elkaar kunnen ontmoeten.

De gemeenschappelijke hal annex multifunctionele ruimte zal worden gebruikt voor verschillende activiteiten. Ontmoeting met mogelijkheden tot vieringen valt daaronder. Een ruime, professionele keuken moet dan beschikbaar zijn. Ruimte voor expositie is gewenst. Als een vast podium ander gewenst gebruik van de ruimte niet in de weg staat, is een dergelijke voorziening gewenst. In die ruimte moeten voldoende aansluitingen en voorzieningen voor het gebruik van laptop, een beamer, een geluidsinstallatie en toneellichten aanwezig zijn. Het flexibel kunnen gebruiken van deze ruimte is mogelijk door het gebruik van transparante flexibele wanden (geen paneelwanden).

Teamkamer voor de medewerkers van de school

De school beschikt in de nieuwe voorziening over een eigen teamkamer ('loungefunctie') en enkele spreekkamers annex werkruimten voor maximaal vier personen. Eén spreekkamer kan worden ingericht met postvakken en een kast voor naslagwerk voor de medewerkers. Voorts wordt voorzien in

ondersteunende ruimten voor directie, administratie en IB/RT. Deze stafruimten moeten een infrastructuur hebben voor ICT.

3.5 Specifieke eisen

De bestaande gebouwen moet zowel vanuit bouwkundig perspectief als vanuit een veranderde visie op het onderwijsconcept worden gerenoveerd en aangepast. Daarbij wordt aandacht gevraagd voor een mogelijke herschikking van functies door het betrekken van de aanwezige ruimten op de twee zolders.

Personen – liftinstallatie		Ook bruikbaar voor gehandicapten; voldoende diepte voor een brancard.
Gevelopschrift	Specifieke bebording per gebruiker met eigen logo's zijn voor eigen rekening; het gaat hier om een bord met de aanduiding van de totaalvoorziening. SKE en Alifa willen ook met eigen naam/logo herkenbaar zijn.	Ontwerp totaalvoorziening is aanwezig; vlag idem (zie ook 'ruimte aanduidingen'.) Alleen nog bebording op het pand noodzakelijk.
Scheidingswanden		In de multifunctionele ruimte(n) transparante flexibele wanden i.p.v. paneelwanden.
Ruimte aanduidingen	Ook op kinderniveau herkenbaar en leesbaar.	Bestaande lay-out/logo toepassen die bureau 'Nieuwe Wind' al heeft ontworpen (zie voorkant PVE).
Een nagelvast podium of podiumvloer	Een nagelvast podium is vaak een eenvoudige verhoging van een deel van een vloer in een hal. Ligt aan het ontwerp en aantal m ² . Verschillende opstellingen mogelijk; open atelier, interactief kunstpodium(gezamenlijkheid met elkaar!).	Architect moet zoeken naar een creatieve oplossing voor een functioneel 'vast' podium dat het overig gebruik van de ruimte niet belemmert.
Buitenzonwering op zon beschermen gevels; geen vandalismebestendige rolluiken	Denk aan ventilatiemogelijkheden met draai-kiep-ramen.	Screens voor het hele pand (met aandacht voor lichtinval, wind en regen).
Akoestische wand- en plafondafwerking	Systeemplafonds zijn niet de meest fraaie oplossing, maar wel effectief. Zie ook het technische PvE voor specifieke eisen.	Geen spuitplafonds. Zoveel mogelijk de bestaande hoogtes in gangen en lokalen handhaven.
Inloopmat (Coral)		Schoonloopmat bij alle ingangen.

Multifunctionele sportvloer in de gymnastiekvoorziening, inclusief afwerking en inrichting en belijning		Vloerverwarming of met de systematiek van plafondverwarming. De keuze is afhankelijk van de technische mogelijkheden.
Afwerking vloer speelokaal met multifunctionele vloer (een sportvloer) en belijning speelokaal	<ul style="list-style-type: none"> • In een speelokaal volstaat een verende vloer; marmoleum op een kurkvloer. • Goede ventilatiemogelijkheden wel van belang. • Zo min mogelijk of geen belijning in speelokalen. 	Klasse 2 volgens de richtlijnen van het NOC*NSF.
Afwerking vloeren		Marmoleum vloer die direct in de was wordt gezet.
Vloertegelwerk in sanitaire/natte ruimten		Gietvloer in graniet (+schroput). Tenzij er gelet op de monumentale status tegels worden voorgeschreven.
Verwarming	Rekening houdend met de technische en financiële mogelijkheden is vloerverwarming prima.	Geen echte voorkeur; van belang is een energiezuinig systeem voor het binnenklimaat. 'Warmteterugwinning?'

Regelinstallaties		De algemene voorzieningen voor ontruimingsinstallatie, klimaatbeheersingapparatuur, enzovoort op een aparte groep. De kosten worden gedeeld. Het is handig als er 1 totaalbord komt bij de centrale hal (hoofdingang) en daarnaast aparte schakelmogelijkheden op aparte borden per gebruiker.
8 dubbele wandcontactdozen per groepslokaal	Zie ook technisch PvE.	In de school wordt ook gebruikt gemaakt van draadloze en snoerloze laptops; wel voldoende wandcontactdozen(afh. van werkplek). Ook wcd's in de gangen bij de werkplekken aanbrengen; in combinatie met de outlets en de kabelgoten voor de ICT voorzieningen.

CAI aansluiting in elk lokaal		TV niet in de klas; er wordt gebruik gemaakt van digitale borden en beamers. Dus: voldoende netwerkpunten i.p.v. CAI –aansluitingen!
Telefoon Data- en telefoonbekabeling – infrastructuur		<ul style="list-style-type: none"> • Een hoofd – telefoonaansluiting komt binnen. • Daarop kan per gebruiker een eenvoudige (ISDN-2?) installatie worden aangesloten. • Infra in alle ruimten aanbrengen voor bedrade systemen. ((loze leidingen, kabelgoten, E- goten). • 8 outlets per groepslokaal. • 3 loze leidingen naar computerwerkplek in elk lokaal voor de leerkrachten. • E-goot in plafonds voor beamer en digitale borden.
Vaste gebruiksvoorzieningen	De bestaande lokalen zijn te klein voor ook nog een keukenblokje en/of wastafel. Oplossing zoeken door architect!	Enkele rijen tegels boven de keukenblokken. Keukenblokken met onderkastjes. Bij leerkrachtenruimte ook met bovenkastjes. In de onderbouw in de afvoer 'kleivangers' en 'zandvangers' verwerken. Deurbelinstallatie (ook per gebruiker). Brievenbus; kast voor 3 gebruikers. Brandmeldinstallatie. Ontruimingsinstallatie. alarminstallatie (inbraak).
Sanitaire voorzieningen	Voorzieningen voor 0-4 jarigen op 'kindhoogte'. Voor 4 – 12 (en ouder) jarigen op 'normale' hoogte aanbrengen.	Miva toiletten kunnen in combinatie met de personeelstoiletten. Vrijhangende toiletcombinaties. Aanrechtblokken, toiletten en wastafels in toiletten op de juiste hoogte aanbrengen.
Vaste opslagvoorzieningen	Volledige hoogte gebruiken voor	Eenvoudige kasten/rekken/

	opslag/rekken in magazijnen en kasten. Stelpost opnemen?	stellingen in elk magazijn plaatsen.
Bulletinborden	Stelpost opnemen? Meer wensen voor eigen rekening van tevoren opgeven.	In muren verwerken en in de juiste kleur opnemen. Vitrinekasten.
Kapstokken		Veilige haken, 15 cm uit elkaar; Belangrijk is om een creatieve oplossing te vinden voor de garderobes; niet als vanzelf bij de lokalen/werkplekken situeren. In centrale hal moet een garderobe en toiletvoorziening zijn.
Werkbladen in lokalen of in de gangen of bij de werkplekken		Kunnen dat werknissen zijn die buiten de lokalen vallen? De bestaande lokalen zijn al klein. Denk bij werkplekken op gangen aan 'conflicterende functies' tussen werkplekken en verkeersruimten en garderobevoorziening.
Juiste belichting en aandacht voor de daglichttoetreding i.v.m. computerschermen en digitale borden.	Denk ook aan de noodzakelijke aansluitpunten voor deze apparatuur.	Hoogfrequent licht bij de werkplekken en indirect licht met 2 schakelaars en dimmer. Beweegmelders in passieve ruimten. Toepassing van screens.
Aansluitingen elektra, aan- en afvoer t.b.v. keukenapparatuur		<ul style="list-style-type: none"> • Vaatwasser. • Koel-/diepvriescombinatie. • Koffiemachine.
Werkkasten voor de schoonmakers.		Op elke verdieping een uitstortgootsteen, emmerrooster, en stootrand en een warm waterpunt. Denk aan planken voor de voorraad.

Toiletgroepen	Definitieve keuze van type en materiaal in overleg met architect later maken.	Voorzien van: <ul style="list-style-type: none"> • wastafel; • spiegel; • handdoekenbak; • zeepdispenser.
Nooduitgangen		Afhankelijk van: <ul style="list-style-type: none"> • architect; toepassen van interne en externe eisen; • gebruiksvergunning/eisen van de brandweer; • beheersbaarheid.
Klimaatbeheersing	Er ligt een rapport dat goede adviezen geeft; dat rapport moet deel uitmaken van de contractstukken met de architect.	Er moet een 'fris' en gezond gebouw worden gerealiseerd. Goede mix van natuurlijke en mechanische ventilatie.

Aandachtspunten bij de verschillende ruimten; bouwkundige en inrichtingseisen

Kamers voor Interne begeleiding, de directeur/adjunct-directeur en de spreekkamers

- In overleg de juiste plek binnen het gebouw zoeken voor deze voorzieningen met aandacht voor rust en voldoende licht.
- Het moet een werkplek zijn met mogelijkheid voor overleg.
- Voldoende ruimte voor een groepstafel, een pukkell en kastruimte.
- aansluitingen aan beide wanden van de deur af.

Administratie ruimte

- Bij de ingang van de school situeren zodat vanuit die positie het overzicht bewaard blijft.
- Er een pantryvoorziening bij betrekken.
- Tevens de plek voor kopieerwerkzaamheden.
- Balie plaatsen voor het bestaande kantoor.
- Open ruimte voor afgescheiden met balie en deurtje.

Vergaderruimte

Een vergaderruimte kan wellicht ook in het centrale deel van de voorziening komen, zodat meervoudig en frequenter gebruik van die ruimte en de gevraagde voorzieningen mogelijk is:

- akoestisch goed i.v.m. vergaderingen;
- groot genoeg voor verrijdbare kasten;
- verschillende opstellingen;
- aansluiting voor digitaal bord en beamer;
- voor de plusklas werkplekken creëren.

Begane grond

Functionele ruimten

- Groepslokalen met elk een keukenblokje; in bestaande bouw en in nieuwbouwdeel.
- Toiletgroepen voor de leerlingen.
- Een dubbel gebruik van een gymnastiek- en speellokaal mogelijk maken; speciale aandacht voor het type vloer is dan noodzakelijk; 2 kleedkamers met 2 doucheruimten.
- Trappenhuis.
- Werkkast.
- CV-ruimte.
- Afsluitbare garderobe met lockers.
- Orthotheek.

Toevoegen aan bestaande situatie

- Keukenvoorziening/pantry met keukenblok en enkele kastruimten, aansluiting voor vaatwasser.
- Doucheruimte.
- Bergruimte.
- Garderobe.
- Open werkplekken en speelruimte bij de lokalen.
- Ruimte voor de schoolbibliotheek creëren.

Toiletvoorziening, eventueel gecombineerd met voorziening voor minder validen, voor volwassenen

Onderzoeken of er in het hart van de totale voorziening een gemeenschappelijke voorziening voor medewerkers (en bezoekers) van de school, de BSO, de peuterspeelzaal, de wijkvoorziening kan komen.

1° verdieping

Functionele ruimten

- Groepslokalen met elk een keukenblokje realiseren.
- Toiletgroepen voor de kinderen.
- Een personeelstoilet; (aanpassen).
- Trappenhuis (2x).
- Bergruimte.
- Werkkast.
- Kluis.
- Leerateliers (nissen).

Toevoegen

- Gemeenschappelijke werkruimten bij dan wel tussen de lokalen.
- Leerlingengarderobe. (juiste plek vaststellen).

2° verdieping (let op: de zolderverdieping die uit 2 delen bestaat!)

De school beschikt over twee ruime zolders. Het is zeker de moeite waard te onderzoeken welke mogelijkheden die ruimtes bieden om gewenste functies te huisvesten. Uiteraard rekening houdend met het gegeven, dat het pand een gemeentelijk monument is.

Hieronder geven we aan waar we dan onder meer aan denken.

Algemeen

Bij de aanpassing van de zolderruimte moet expliciet aandacht zijn voor:

- bereikbaarheid;
- (brand-) veiligheid;
- daglichttoetreding;
- klimaatbeheersing.

Functionele ruimten

- Trappenhuis (2x).
- Toren.

Toevoegen (indien mogelijk)

- Groepslokaal; vaststellen of en op welk deel van de zolder lokalen kunnen worden gerealiseerd.
- Afgesloten doorgang/gang aan de 'buitenzijde' van het gebouw.
- Ruimten voor:
 - computerlokaal;
 - plusgroep;
 - leerateliers;
 - remedial teaching.

Uitbreiding in de nieuwbouw

Het zal bijna zeker niet mogelijk zijn om alle gewenste functies en uitbreidingen binnen de bestaande panden te realiseren. Ergo, het deel waar nu de peuterspeelzaal in is gevestigd staat uitbreidingsmogelijkheden eigenlijk in de weg. Onderzocht moet worden of dit pand gehandhaafd kan worden of gesloopt zal moeten worden en welke functies er dan in dat deel van de nieuwbouw gerealiseerd kunnen worden. Eén en ander ook in relatie met de mogelijkheden die het bestaande wijkcentrum biedt.

Uitgangspunt is in ieder geval, dat de functies en vierkante meters zoals in dit PVE beschreven zijn terug te vinden in dan wel de bestaande voorzieningen dan wel in het deel (vervangende) nieuwbouw.

4 WIJKCENTRUM LA RES

4.1 Organisatie

Alifa bevordert het welzijn van haar klanten door op het brede terrein van welzijn ondersteuning te bieden aan initiatieven en activiteiten van burgers. Deze ondersteuning stelt de burger in staat zichzelf verder te ontwikkelen, te beïnvloeden en de sociale cohesie te versterken. Dat doet Alifa door vraaggericht te werken, participierend en signalerend en in nauwe samenwerking met andere maatschappelijke partners. Het mobiliseren van de 'eigen kracht' van de burger is het uitgangspunt. Het aanbod en de activiteiten in het wijkcentrum worden georganiseerd door de stichting Alifa.

4.2 Visie

Vitaliteit is meer dan de afwezigheid van klachten, het is een energiek en levenslustig gevoel. Dat dit niet alleen voor mensen geldt maar ook voor wijken is een open deur. Een vitale wijk nodigt en verleidt wijkbewoners tot mee doen, het creëert het gevoel dat de wijk van de wijkbewoners is. Wij voelen ons verantwoordelijk voor een wijk waarin voorzieningen worden ontwikkeld waar wijkbewoners trots op zijn, waar de leefbaarheid op een hoog peil staat en mensen graag willen blijven wonen omdat zij zich identificeren met de wijk en de omgeving. Trots zijn op de wijk kan en moet niet alleen vanuit de wijkbewoners komen, netwerkpartners en professionals leveren door strategische keuzes en beleidsontwikkelingen, fysiek en inhoudelijke, een belangrijke bijdrage. Gezamenlijk wordt gewerkt aan een vitale wijk waarin wijkbewoners dicht bij hun woon- en leefomgeving kunnen halen en brengen wat noodzakelijk is voor een duurzaam leefbare wijk.

Het wijkcentrum

Het wijkcentrum is de plek in de wijk waar wijkbewoners elkaar bij verschillende activiteiten kunnen ontmoeten. Het wijkcentrum biedt laagdrempelige ontmoeting aan alle wijkbewoners en dus aan de diverse leeftijdsgroepen in de wijk. Daarbij wordt nadrukkelijk de relatie gelegd naar de nu in uitvoering genomen herstructurering van de wijk waardoor de samenstelling van de bevolking wijzigt. De hierdoor veranderende vraag naar maatschappelijke voorzieningen en de wijkfuncties zijn van invloed op de omvang en de inhoudelijke programmering van het wijkcentrum. Bij de planontwikkeling met betrekking tot het aanbod en de activiteiten in dit wijkcentrum moet daarom toekomstgericht ontwikkeld worden. Het wijkcentrum is er van, voor en door de bewoners. Het wijkcentrum creëert laagdrempelige voorzieningen, waar mensen gemakkelijk binnenkomen om wat te halen maar ook om wat te brengen. Bijvoorbeeld in de vorm van vrijwilligerswerk en organisatie van activiteiten. De relatie met de WMO waardoor bewoners meer dan voorheen zijn aangewezen op voorzieningen direct in hun eigen leefomgeving ondersteunt de wenselijkheid tot de ontwikkeling van een wijkcentrum. Hierbij is het belangrijkste uitgangspunt dat het buurtvermogen zich ontwikkelt waardoor wijkbewoners jong en oud zich een onderdeel van de wijk voelen en van daaruit een bijdrage willen leveren aan de sociale cohesie van die wijk. Samenwerking dient gezocht te worden met deelnemers in de wijk die beschikken over ruimtes die multifunctioneel ingezet kunnen worden.

4.3 Activiteiten

Het nieuwe wijkcentrum Laares zal vooral 'vraaggericht' opereren. Anders dan in de huidige situatie zal het veel minder een inloof functie hebben. Het richt zich op culturele en sociale activiteiten voor die wijkbewoners die zonder directe ondersteuning van het wijkwelzijnswerk mogelijk minder actief kunnen

deelnemen als wijkbewoner. Het activiteitenaanbod dient dus afgestemd te worden op de vraag van de wijkbewoners. Daarnaast zal er op basis van de signalen van de professionals vraaggericht aanbod worden ontwikkeld. Er zullen bijvoorbeeld cursussen worden aangeboden op het gebied van opvoedingsondersteuning, ontmoeting en recreatie, thema's, workshops en activiteiten voor bijzondere doelgroepen zoals migranten en jongeren.

4.4 Functies en ruimten

Voor de wijkgerichte activiteiten huurt Alifa rechtstreeks van de afdeling Vastgoed 105 m²:

- 1 activiteiten/cursusruimte van 60 m² (die middels een vouwwand te delen is);
- 1 kantoor-/vergader ruimte integraal manager van 15 m²;
- 1 kantoorruimte van 15 m² t.b.v. 2 flexplekken;
- 1 berg ruimte van 15 m².

Deze ruimtes liggen tegen de centrale hal aan. Voor kooklessen etc. wordt gebruik gemaakt van de multifunctionele wijkkeuken en de multifunctionele hal. De ruimte moet via een eigen entree bereikbaar zijn. Voor overige activiteiten willen we graag gebruik maken van multifunctionele ruimtes, die we dan per keer willen huren, zoals bijv. een multifunctionele vergader ruimte.

Het wijkcentrum biedt ruimtes aan zodat er een inhoudelijk gevarieerd activiteitenaanbod ontstaat voor de wijk. Er is een juiste balans ontwikkeld tussen individueel- en groepsgerichte activiteiten en aanbod- en vraaggerichte activiteiten dat voldoet aan de volgende uitgangspunten:

- het aanbod is aantrekkelijk en divers;
- de activiteiten beantwoorden aan de basisdiensten recreatie & educatie, informatie & consult, participatie en activering;
- de activiteiten zijn gericht op verschillende bewoners- en leeftijdsgroepen;
- het aanbod is afgewogen; er is evenwicht in verhuuractiviteiten, agogische activiteiten vanuit Alifa en wijkgerichte activiteiten georganiseerd door netwerkpartners.

De benodigde ruimten zullen bij elkaar een oppervlakte van ongeveer 120 m² BVO beslaan en ze moeten flexibel en multifunctioneel kunnen worden gebruikt. Er is ook vanuit de wijkwelzijnsfunctie een behoefte aan een centrale hal die door de verschillende deelnemers multifunctioneel gebruikt kan worden.

De wijkcommissie heeft een paar uur per week een ruimte nodig voor algemene werkzaamheden en een paar uur per maand een ruimte voor het maken van de wijkkrant. In die ruimte moet dan een kast worden geplaatst waar ze hun spullen kunnen onderbrengen.

4.5 Specifieke eisen aan de ruimten

Sociale veiligheid en omgeving (locatie)

Bezoekers/gebruikers van gebouwen voelen zich veilig als een gebouw gemakkelijke toegankelijk is, de parkeerplaatsen dicht bij de entree liggen en de beplanting om het gebouw open is. Ook de ligging en dan in het bijzonder de verkeersstromen langs de locatie (zowel snel- als langzaam verkeer) dragen bij aan het gevoel van veiligheid.

Attractiviteit van het gebouw

Het wijkcentrum moet uit de omgeving springen, opvallen en door de uitstraling uitnodigen en aantrekken. Het toekomstige wijkcentrum valt op, nodigt uit en is een lust voor het oog.

5 KINDEROPVANGVOORZIENINGEN

5.1 Kindercentrum Robbedoes

Het kindercentrum met een aanbod voor de 0 tot 4 jarigen wordt verzorgd door de Stichting Kinderopvang Enschede (SKE). De SKE verzorgt tevens de buitenschoolse opvang voor de basisschool.

5.1.1 Visie

De SKE rekent het tot haar taak om voor de kinderen die aan haar zorg zijn toevertrouwd, een stimulerende omgeving te bieden. Uitgangspunt is de ontwikkeling van het kind. Niet de leeftijd, maar de ontwikkeling bepaalt in welke groep een kind zit.

Daarbij is het belangrijk de mogelijkheden van een multifunctionele accommodatie te benutten. Een fysieke verbinding tussen de huisvestingsvoorziening van het kindercentrum en de andere delen van de nieuwe multifunctionele accommodatie is dan wenselijk. Die mogelijkheden liggen dan in de realisatie van een doorgaande ontwikkelingslijn door een integrale inzet van mensen en middelen van de verschillende organisaties. Afstemming en samenwerking met de basisschool, vooral voor de leeftijdscategorie 0 tot 6 jaar is geboden.

De buitenschoolse opvang voor de 4 – 12 jarigen is de verantwoordelijkheid van de scholen. De school heeft deze activiteit uitbesteed aan de SKE en die verzorgt dit in een lokaal van de school voor nu nog maximaal 15 kinderen tussen de 4 en 12 jaar. De verwachting is, dat de buitenschoolse opvang voor de kinderen van 4 tot 12 jaar de komende jaren sterk gaat groeien en heeft dan ook behoefte aan meer ruimte. Dat zou kunnen worden ondergebracht in een nieuwe multifunctionele ruimte met een verwachte behoefte van 40 tot 60 kindplaatsen waarbij gewerkt wordt met stamgroepen van 20 kinderen.

5.1.2 Activiteiten, functies en ruimten

Voorzien wordt nu in 4 groepen voor de kinderopvang voor 0 tot 4 jaar met in totaal 60 kindplaatsen in een pand naast het wijkcentrum.

De huisvesting van de kinderopvang bestaat in hoofdzaak uit knusse groepsruimten met daarnaast enkele functionele ruimten.

Groepsruimten

De groepsruimten kunnen strikt modulair opgebouwd worden, zij hebben allen eenzelfde maatvoering. Een module bestaat dan uit de groepsruimte zelf, een nevenruimte, bergruimte en sanitair voor de kinderen. De nevenruimten heeft de functie van slaapruijme/rustruimte.

Functionele ruimten voor kinderen

Voor de kinderen zijn de volgende functionele ruimten voorzien:

- een snoezelkamer voor 0-2 jarigen, geen daglicht;
- atelier verf/papier;
- computerruimte voor 3 jarigen;
- een lounge voor 7-12 jarigen.

Een eigen centrale ruimte is niet nodig.

VERHOUDING VERZIJNDIG

Verder zijn voorzien:

- een combi-keuken, waarin plaats is voor zowel maaltijdbereiding als een kinderkookkeuken;
- kantoor voor één persoon met zicht op de ingang;
- leidsterkamer;
- diverse bergingfaciliteiten: speelmateriaal, wandelwagens/buggy's, voeding;
- was/droogruimte.

5.2 Buitenschoolse opvang La Res met 40 kindplaatsen

Algemeen

- Het pand moet rust uitstralen en uitnodigend zijn.
- Alle ruimten van de BSO zijn naast of bij elkaar gelegen op de begane grond.
- Alle ruimten van de BSO liggen dicht bij een eigen buitendeur naar een veilige buitenspeelruimte.
- De BSO ruimtes moeten goed afsluitbaar zijn.
- In verband met mogelijke samenwerking dienen de BSO ruimtes bij voorkeur direct naast de peuterspeelzaal (indien aanwezig) te liggen en zo mogelijk met een tussendeur daarmee te verbinden. Eventueel kunnen een pantry en/of toiletten gedeeld worden.
- Het pand is goed bereikbaar en er is voldoende parkeergelegenheid voor het personeel en voor ouders die halen en brengen (zoen en zoef).
- Kinderen en ouders moeten in het gebouw gemakkelijk de weg kunnen vinden.
- De BSO moet van buiten goed herkenbaar zijn (SKE logo duidelijk zichtbaar).
- Globaal benodigde oppervlaktes: zie onderstaande tabel:

Ruimte	[m ²] per ruimte	Aantal ruimtes	[m ²] totaal
Entree + garderobe	10	1	10
Groepsruimtes	80	2	160
Toiletten kinderen	8	2	16
Berging binnen	20	1	20
Berging buitenmateriaal	20	1	20
Overig			
Totaal circa			226 (NVO)
		Bruto-netto 1,1	250 (BVO)

Groeps- en speelruimtes (voor 40 kindplaatsen)

- Totaal minimaal 160 m² binnenspeelruimte, verdeeld over bij voorkeur 2 centrale groepsruimtes; mogelijkheden tot het (flexibel) creëren van meerdere kleinere speelruimtes.
- De centrale groepsruimtes moeten naast elkaar liggen en dienen d.m.v. een (liefst dubbele) binnendeur of schuifwand met elkaar te kunnen worden verbonden.
- In de wanden tussen de centrale groepsruimtes moet op kindhoogte een binnenraam van minimaal 2x1 meter zitten, waardoor toezicht van de ene ruimte naar de andere mogelijk is.
- De ruimtes moeten zo ingedeeld zijn dat er langs tenminste één wand een kastwand geplaatst kan worden.
- Voldoende ophangmogelijkheden: 1 prikwand per groepsruimte en een ophangstelsel rondom.
- Elke centrale groepsruimte dient een keukenblokje met aan/afvoer van warm/koud stromend water te hebben.

Keukenvoorziening

Een grote (20 m² BVO), centraal gelegen en professioneel ingerichte keukenvoorziening. Deze voorziening kan mogelijk in het bestaande wijkgebouw kan worden gerealiseerd en door verschillende partners worden gebruikt; in ieder geval moet deze aparte keuken/pantry dichtbij de groepsruimtes komen met de mogelijkheid om maaltijden klaar te maken.

- Aanrecht met (afsluitbare) onderkasten en laden; 3 bovenkasten.
- Aan/afvoer van warm/koud stromend water (thermostatische mengkraan met blokkeermogelijkheid m.b.t. watertemperatuur).
- Links of rechts van het aanrecht plaats voor een koelkast.
- Stopcontacten voor koelkast, koffiezetapparaat, waterkoker, magnetron.
- Aansluitingen voor elektrische kookplaat en oven.
- Aansluitingen voor afzuigkap (elektra, luchtafvoer).

Sanitaire ruimtes

- Minimaal 4 toiletten voor de kinderen (op kindhoogte), waarbij onderscheid kan worden gemaakt tussen jongens en meisjes;
- Elk toilet moet afsluitbaar zijn met een deur in verband met privacy;
- Bij of in de toiletten moet een gelegenheid zijn om handen te wassen;
- Voor de groepsleiding van de BSO is een aparte sanitaire voorziening aanwezig; deze voorziening is mogelijk te combineren met de voorziening voor de overige gebruikers;
- Zwevende toiletten met waterbesparend spoelsysteem toepassen;
- Geen tegels op de vloer maar linoleum (of vergelijkbaar), vanaf de vloer 15 cm omhoog.

Entree + garderobe

- Er is dichtbij de voordeur voldoende bergruimte en kapstukken (30 dubbele haken, kindveilig) voor jassen, schooltassen, skeelers en dergelijke;
- Voor de groepsleiding is er een afsluitbare garderobekast aanwezig (5 m²).

Buitenspeelruimte

- De BSO heeft de beschikking over minimaal 160 m² goede en veilige buitenspeelruimte (deels bestraat, deels groen), afgesloten van de omgeving door een kindveilig hekwerk;
- Vanuit de BSO ruimtes moet er goed zicht zijn op de buitenspeelruimte;
- De BSO heeft een eigen toegangsdeur naar de buitenspeelruimte;
- De buitenspeelruimte heeft voldoende zon- en schaduwplekken;
- Plaats voor zandbak (afsluitbaar).

Buitenberging

- De BSO heeft een afsluitbare berging voor buitenspeelgoed van 20 m².

Fietsenstalling

- Fietsenstalling voor 40 fietsen afgeschermd van het speelterrein.

Energie, verwarming, verlichting, elektra, CAI, telefoon, etc.

- Het pand wordt ontworpen op minimale energielasten;
- Voldoende elektra aansluitingen in alle ruimtes: in elke hoek dubbele wcd's;
- Aparte groepen voor oven/kookplaat;
- CAI aansluiting in beide centrale ruimtes;
- Telefoonaansluiting in alle centrale ruimtes;
- Aparte BSO bel bij voordeur.

- Voorbereid voor deurcode slot bij voordeur (schutbuizen);
- Vorstvrije, afsluitbare buitenkraan bij voordeur.

Ventilatie

- Alle BSO ruimtes zijn zowel natuurlijk als mechanisch te ventileren; prestatie eis van CO₂ gehalte van 900 PPM; balansventilatie op basis van EPA- advies;
- Alle sanitaire ruimtes zijn mechanisch te ventileren;
- Mechanische ventilatie is regelbaar en van voldoende capaciteit.

Geluid

- Goede geluidsisolatie, zowel intern als extern.

Verwarming

- Goede temperatuurregeling per ruimte (tussen 18 en 21 graden); voorkeur voor vloerverwarming;
- Geen of kindveilige radiatoren (temperatuur maximaal 60° C).

Verlichting

- In alle BSO ruimtes PL verlichting toepassen;
- Per ruimte apart regelbaar.

Licht en zonwering

- In alle groepsruimtes moet zoveel mogelijk daglicht zijn;
- Alle ramen moeten voorzien zijn van goede zonwering (elektrisch bedienbare screens).

Veiligheid en hygiëne

- Het pand voldoet aan alle geldende eisen t.a.v. veiligheid en hygiëne voor de doelgroep 4-13 jaar;
- Een raam in of naast elke deur;
- Ramen waarvan de onderkant lager is dan 85 cm voorzien van veiligheidsglas;
- Ramen in deuren waarvan de onderkant lager is dan 140 cm voorzien van veiligheidsglas;
- Rook/brand meldinstallatie;
- Automatische noodverlichting;
- Toepassen van fingersafes op alle deuren;
- Kindvriendelijke materialen toepassen;
- Kindvriendelijke radiatoren toepassen (temperatuur, hoeken);
- Kindveilige stopcontacten toepassen.

Schoonmaak en berging

- Het pand is zo ontworpen dat schoonmaakpersoneel overal goed en gemakkelijk bij kan;
- Er is een aparte afsluitbare schoonmaakberging voor het opbergen van schoonmaakmaterialen;
- De schoonmaakberging heeft verlichting, een dubbel stopcontact en aan/afvoer van warm/koud water.

Vandalisme/diefstal

- Het pand is zoveel mogelijk bestand/beveiligd tegen vandalisme en diefstal: geen lichtkoepels, niet gemakkelijk op het dak kunnen komen, sensorverlichting, vandalisme bestendige afvoeren, etc.;
- Inbraakalarmsysteem.

Materialen

- Zowel binnen als buiten zoveel mogelijk duurzame, onderhoudsarme materialen toepassen;
- Zowel binnen als buiten materialen toepassen die gemakkelijk schoon te houden zijn;
- In overleg bij voorkeur gebruik maken van hoge kwaliteit kunststof vloeren i.v.m. duurzaamheid, onderhoud en hygiëne (marmoleum kan, maar is kostbaar in onderhoud).

5.3 Peuterspeelzaal La Res van Alifa**5.3.1 Organisatie**

De stichting Alifa biedt het peuterspeelzaalwerk aan. Zij huurt daartoe ruimte van de afdeling Vastgoed van de gemeente Enschede.

5.3.2 Visie

De peuterspeelzaal moet gelegen zijn op de begane grond met minimaal één zijde aan de buitenkant van het gebouw. De buitenspeelruimte dient direct aan het peuterspeelzaallokaal te grenzen en afgeschermd te zijn met een hek. De peuterspeelzaal moet een eigen entree hebben. De voorziening voor de peuterspeelzaal moet voldoen aan de relevante wet- en regelgeving zoals benoemd in het technisch programma van eisen, waarbij specifiek gewezen wordt naar de eisen van de GG&GD, de Verordening van de gemeente Enschede en de handreiking van de VNG. De maximale groepsgrootte is 18 kinderen.

5.3.3 Activiteiten en ruimten

Het gebouwdeel voor de peuterspeelzaal dient een entree met daarbij een wachtruimte van ongeveer 12 m² NVO voor ouders te hebben. Direct in of nabij de entree dient een garderobevoorziening te zijn met afgedekte kapstokhaakjes op kindhoogte aangebracht. Een tochtportaal is een vereiste. De totale entree dient een BVO van 16 m² te omvatten.

De speelruimte dient netto 56 m² te beslaan met daarbij opgeteld een ruimte voor de inrichting van 16 m² NVO (verschillende tafels, kasten, keukenblok, themahoekjes).

In die ruimte zit een aanrecht met een wateraansluiting voor peuters. Het 'peuterblokje' (aanrechtblokje voor peuters) heeft een bovenblad op maximaal 60 cm hoogte en een breedte van 2 standaard onderkastjes. De kraan van het aanrechtblokje zit in het midden van het blad en heeft een enkele koudwaterkraan (geen drukknop).

Voor het gebruik door volwassenen dient er een pantry te komen met een oppervlakte van 8 m² BVO met een keukenblok met afsluitbare kasten en laden. Het zicht moet op een hoogte van maximaal 120 centimeter vanachter dit blok op de speelzaal zijn gericht. Het keukenblok moet een – nietscherpe- opstaande rand hebben van 20 centimeter.

Voor het buitenspel materiaal dient er een –bij voorkeur in pandige– buitenberging van 9 m² NVO te komen die voorzien is van rekken. Er moet rekening worden gehouden met veel groot speelgoed! Indien het een losstaande berging wordt, moet het een vandalismebestendige voorziening worden (geen spijlen).

5.3.4 Specifieke (technische) eisen aan de ruimten

De ruimte moet bij voorkeur zo worden gesitueerd dat er veel natuurlijke lichtinval mogelijk is en de ramen op de zonkant moeten voorzien worden van elektrisch bedienbare zonwering. De verlichtingselementen moeten omkapt zijn. De vloeren moeten voorzien worden van linoleum met een ingelegd patroon in twee kleuren. Wanden worden bekleed met vinylbehang. Voor de ramen komen vensterbanken van 30 centimeter.

In de deuren dienen stroken van veiligheidsglas te komen. De stroken zijn minimaal 20 centimeter breed en 60 centimeter hoog, gerekend vanaf de onderkant van de deuren.

Alle ramen zijn tot 120 centimeter voorzien van veiligheidsglas.

Op alle deuren wordt de voorziening 'fingersafe' gerealiseerd. In de speelruimte en met name in alle speelhoeken dienen voldoende kindveilige dubbele wandcontactdozen (wcd) te worden aangebracht. De wandcontactdozen zitten maximaal 30 centimeter vanaf de vloer of extra hoog in verband met de veiligheid van de peuters. De wcd's zijn dus voorzien van vingerafdekplaatjes.

De bij voorkeur Jaga Tempo convectoren moeten afgeschermd worden. Te overwegen valt om vloerverwarming aan te brengen.

De deurklinken zitten op 150 centimeter hoogte met uitzondering van de sanitaire ruimte van de kinderen.

In de speelruimte moeten aansluitingen komen voor telefoon, internet en kabeltelevisie.

In de ruimte voor de pantry moeten naast de standaard aansluitingen ook voorzieningen zijn getroffen voor het gebruik van een magnetron, een koelkast, een vaatwasmachine, een koffiezetapparaat.

De werk- en gespreksruimte is conform de verordening van de gemeente Enschede 16 m² BVO en is voorzien van aansluitingen voor de telefoon en dataverkeer.

Conform de Arbo wetgeving en de regelgeving van de GG&GD omvat de sanitaire voorzieningen een ruimte van 8 m² BVO met daarbinnen 2 peutertoiletten, een in hoogte verstelbare aankleedtafel inclusief spoelbak. De spoelbak is voorzien van koud en warm stromend water. De bladmaat van de aankleedtafel is ongeveer 180 x 80 centimeter. (afhankelijk van de leverancier). De toiletten worden met lage klapdeuren afgesloten.

Er dient één toiletvoorziening voor volwassenen te komen met een netto vloeroppervlakte van 4 m² en voorzien van een kleine wastafel met koud stromend water.

Er is een bergruimte met een afmeting van 9 m² NVO nodig met 1 toegangsdeur en met verstelbare wandrekken (of een kastenwand).

Bij de speelplaats moet een buitenkraan worden geplaatst.

5.3.5 Ruimtelijke relaties

De peuterspeelzaal heeft bij voorkeur een eigen ingang; als dat niet mogelijk is dan moet de eerste functionele ruimte direct grenzen aan de centrale entree van het gebouw. In het laatste geval is er dan een deur van de peuterspeelzaal naar de hal van de school.

Een pantry grenst aan de grote speelruimte en mag niet in relatie staan tot de overige genoemde sanitaire ruimte. De werk- en gespreksruimte grenst aan de speelruimte, heeft een toegangsdeur en visueel contact tussen de speelruimte en de werk- en gespreksruimte is mogelijk.

De toiletten en de aankleedtafel zijn in 1 ruimte gesitueerd en hebben een directe verbinding middels een toegangsdeur met de speelruimte. Door het realiseren van ramen moet visueel contact tussen de

toiletgroep en de speelruimte mogelijk zijn. Conceptueel kan bijvoorbeeld de toiletgroep deels 'ingeschoven worden' in de speelruimte. De toiletgroepen voor de kinderen zijn zo gelegen dat kinderen er zelfstandig gebruik van kunnen maken. Visueel toezicht in de toiletruimten door de leidsters moet mogelijk zijn.

De binnenberging is vanuit de speelzaal direct bereikbaar.

De buitenspeelruimte moet direct grenzen aan de peuterspeelzaal en vanuit die zaal bereikbaar zijn. De buitenberging is op of aan de buitenspeelplaats. De m² voor een buitenberging moeten niet afgaan van het totaal aan buitenruimte.

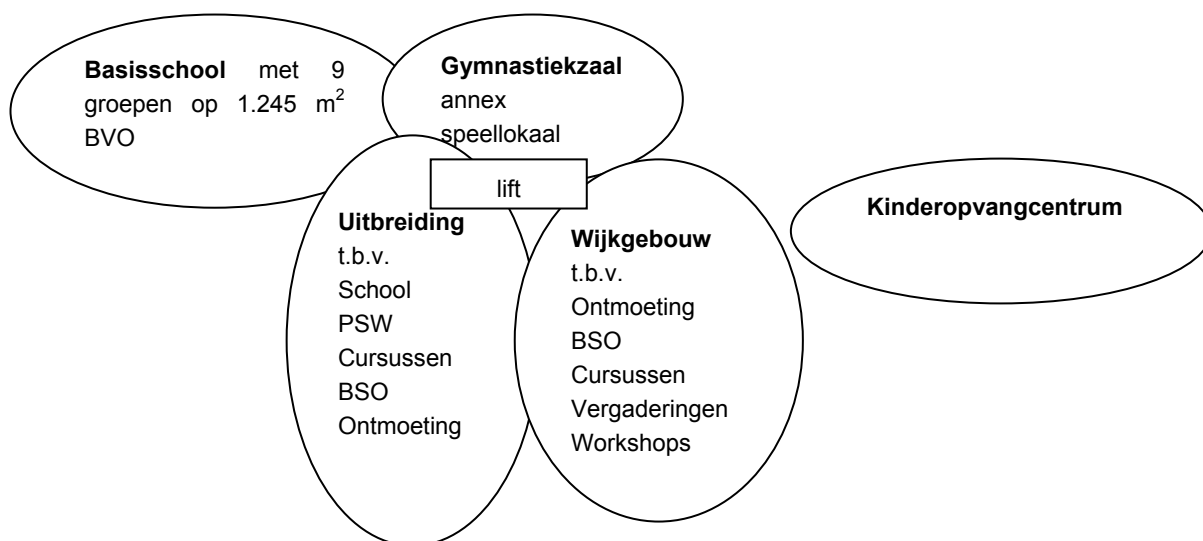
5.3.6 Buitenterrein

Bij de peuterspeelzaal dient een speelplaats van 112 m² te worden gerealiseerd, respectievelijk beschikbaar te zijn. Daarbij is de landelijke voorgestelde norm van 7 m² per peuter gehanteerd. De buitenruimte moet voldoen aan de eisen zoals onder meer gesteld door de GG&GD van de gemeente Enschede. Het plein moet afgeschermd zijn met een hek met daarin een naar binnen draaiend en afsluitbare poort van minimaal 100 centimeter hoogte en breedte. De spijlwidte is maximaal 8 centimeter. De speelplaats wordt zowel verhard als niet verhard bestraat. Op het plein mogen –geen giftige– groene voorzieningen worden aangebracht.

De inrichting van het buitenterrein bestaat uit verschillende speeltoestellen om te zitten, te klimmen, te kruipen, te glijden. De ondergrond moet daarbij op worden afgestemd. Tevens dient er een picknicktafeltje en een centraal geplaatste bank te worden aangebracht.

Structuur kan worden aangebracht door het aanbrengen van (geschilderde) voetstappen, een net, schilderijen, schapjes.

6 RELATIESCHEMA OP GEBOUWNIVEAU

7 TECHNISCH PROGRAMMA VAN EISEN

7.1 Eisen op gebouwniveau

7.1.1 Wet en regelgeving

Het gebouw en de daarin aanwezige installaties dienen te voldoen aan de geldende eisen en regelgeving.

Voor het gebouw zijn de eisen welke gesteld worden door de overheid, nutsbedrijven en brandweer van toepassing. Dit betreft de navolgende regelgeving:

- Wet op de ruimtelijke Ordening;
- Woningwet;
- Bouwbesluit;
- Bouwstoffenbesluit;
- Wet Milieubeheer (WM);
- Arbo-wet met bijbehorende uitwerking in beleidslijnen;
- de aan de regelgeving gekoppelde normen van het Nederlands Normalisatie Instituut (NNI);
- modelverordening voorzieningen huisvesting onderwijs;
- Keuringsinstanties KEMA, TNO, VdE, Vds, etc.;
- Alle keuringsinstanties conform de Europese regelgeving, zoals ENEC-keur, met goedkeuring van het plaatselijke Nutsbedrijf;
- HACCP;
- Sociale Hygiëne ;
- gemeentelijke bouwverordening en het bestemmingsplan;
- gemeentelijke eisen omtrent Duurzaam Bouwen (DuBo convenant mei 2005, hoofdstuk 7.1.8) ;
- welstandseisen gemeente Enschede ;
- eisen van de plaatselijke brandweer;
- politiekeurmerk ;
- het convenant gevelonderhoud (veiligheidsvoorzieningen, ARBO) ;
- voorschriften voor verkrijgen van Internationaal Toegankelijkheid Symbool (ITS) ;
- handboek voor toegankelijkheid (5^e druk).

Tevens zijn van toepassing de op grond van de genoemde regelgeving vastgestelde voorschriften zoals het bestemmingsplan en de bouwverordening.

Aanvullend op deze wettelijke eisen geldt voor alle verblijfsruimten een maximum voor het installatiegeluid van 35 dB(A). Daarnaast dient het gebouw te worden voorzien van buitenzonwering op alle zonbeschenen gevels.

De gemeente Enschede schrijft de volgende technische ontwerpvoorwaarden voor een (brede) schoolgebouw voor.

Bouwfysica	• EPC:Bouwbesluit, NEN 2916 (warmteverlies voor gehele gebouw is maximaal 1,4). • Thermische behaaglijkheid: RGD norm en ISSO 37. • Vochthinder: Bouwbesluit, Arbo wet, Milieuwet. • Binnenluchtkwaliteit: Bouwbesluit en Arbo wet, GG&GD normen. • Akoustiek: Wet geluidshinder, Arbo wet, aanbevelingen RGD, NOC/NSF.
Elektrotechniek	• Elektra-installaties: NEN 1010, 3140 en NEN-EN 50110. • Verlichting: NEN3087 en NEN –EN 12464. • Noodverlichting: NEN 6088 en NEN –EN 1838. • Brandmeldinstallatie: NEN 2535. • Ontruimingsinstallatie: NEN 2575. • Inbraakinstallatie: Richtlijn NCP en aanv. A1. • Data/telecominstallatie: volgens opgave opdrachtgever. • Gebouwenbeheersysteem: volgens opgave opdrachtgever.
Werktuigbouwkundig:	• Warmteverliesberekening: NEN –EN 12831. • Warmtebron: (CV-ketel) en warmteafgiftebron; keuze in overleg met opdrachtgever. • Ventilatie: NEN 1087 (bouwbesluit en Arbowet). • Koellastberekening: NEN 5067 (bouwbesluit, Arbo wet). • Waterinstallatie: NEN-EN 1006 en Vewin. • Werkbladen, legionella: richtlijnen VROM.

7.1.2 Onderhoud en exploitatie

Het gebouw dient onderhoudsarm te zijn, waardoor:

- alle te verwerken materialen en alle aan te brengen installaties en gebouwdelen moeten kritisch worden beoordeeld op hun invloed op de exploitatiekosten;
- het toepassen van corrosieve materialen dient vermeden te worden.
- voor het bestaande gedeelte geldt dat er zorgvuldig omgegaan dient te worden met bestaande detaillering zoals de tegels in de school, lambriseringslijsten, balustrades en paneeldeuren, sierplafonds e.d..

Overige eisen t.a.v. onderhoud en exploitatie:

- de vormgeving van gebouw, gebouwdelen en gebouwelementen dient zodanig te zijn dat onderhoud gemakkelijk uitvoerbaar is. overbodige randen, richels en bochten moeten vermeden worden;
- niet gemetselde gevelafwerking dient zodanig te zijn dat vuilaanhechting beperkt wordt;
- materiaal- en kleurkeuze van de toplagen van en afwerking van vloeren moeten worden afgestemd op de intensiteit van het gebruik; de slijtage en vervuiling dienen minimaal te zijn;
- de draagconstructie dient zodanig te worden ontworpen dat op eenvoudige wijze onderhoud gepleegd kan worden;
- onderdelen van het gebouw die liggen op voor vandalisme gevoelige plaatsen, dienen qua detaillering en materiaalkeuze hierop te worden afgestemd; bovendien moet de buitenafwerking van de gevel tot tenminste 3 m boven maaiveld grafity-proof zijn;

- buitengevels en gevels in serres/atria moeten bereikbaar zijn voor technisch onderhoud en schoonmaakwerkzaamheden conform de richtlijnen van de Arbo;
- exterieur en interieur van het gebouw moeten eenvoudig kunnen worden onderhouden en schoongemaakt en daarnaast onderhoudsarm te zijn;
- opstelling hoofd- en tussen meters zoveel mogelijk centraal, geclusterd en goed bereikbaar situeren in een afsluitbare ruimte.

7.1.3 Duurzaam Bouwen

Energie

- Waar mogelijk dienen de bestaande delen geïsoleerd te worden met in achtneming van dauwpuntrisico's.
- De nieuwe gedeelten dienen gebouwd te worden als ware een EPN vereist.
- Streven naar toepassing van duurzame energie; deze dient te worden berekend tijdens de VO en DO-fase volgens NEN NPR 2917.
- Alle energieverbruiken (gas, water en elektra) dienen individueel per gebruiker bemeterd te worden).

Materialen en constructie

- Keuze bouwmaterialen waar mogelijk baseren op milieueffecten, streven naar toepassing van secundaire grondstoffen.
- Reeds tijdens de bouwfase moeten er voorzieningen genomen worden voor het scheiden en beperken van de hoeveelheid afval.
- Onderhoudsarm construeren en detailleren.

Groen en water

- Waterbesparende voorzieningen toepassen.
- Onderzoeken mogelijkheden voor het toepassen van regenwaterconcepten.

Binnenmilieu

- Beheersbaar en individueel regelbaar binnenklimaat.

7.1.4 Bouwkundige voorzieningen

In het gebouw moeten alle ten behoeve van de installaties benodigde bouwkundige voorzieningen worden aangebracht, zoals:

- schachten ten behoeve van de verticale infrastructuur van de installaties, separaat voor klimaatinstallaties, sanitaire installaties en elektrotechnische installaties (de schachten moeten eenvoudig te openen en bereikbaar zijn voor onderhoudswerkzaamheden of voor de aanleg/vervanging van de kabels en leidingen);
- alle benodigde opstortingen en doorvoeringen;
- in het bestaande gedeelte moet de plaats van de schachten zeer zorgvuldig gekozen worden gezien de monumentale status van de gebouwen.

Ruimten die bestemd zijn voor het verblijf van personen moeten worden voorzien van één of meer te openen ramen. Dit met uitzondering van de gymzaal en de douches.

7.1.5 Bijzondere voorzieningen

Naast de gebruikelijke, uit het functionele programma volgende voorzieningen, dienen de volgende bijzondere voorzieningen in het gebouw aanwezig te zijn:

- verwarmingssysteem met gescheiden pompgroepen voor de verschillende gebruikers, waarbij de gebruikstijden en instellingen per gebruiker geregeld kunnen worden;
- ventilatiesysteem opgesplitst in zones per gebruiker waarvoor eveneens geldt dat de gebruikstijden en instellingen per gebruiker geregeld kunnen worden;
- elektrotechnische installatie met separate onderverdeelinrichtingen per gebruiker, voorzien van energiemeting.
- collectieve brandmeldinstallatie NEN 2535 en ontruimingsinstallatie NEN 2575 overeenkomstig de Marsh richtlijnen;
- inbraakalarminstallatie conform richtlijn NCP en aanvulling A1, opgedeeld in zones per gebruiker. Elke zone dient gescheiden geschakeld te kunnen worden. De zonering van het gebouw dient hierop te zijn afgestemd. Deze installatie dient eveneens te voldoen aan de Marsh richtlijnen;
- terreinverlichting rondom het gebouw met een verlichtingssterkte van 15 lux overall en 50 lux ter plaatse van alle gebouwtoegangen;
- een stervormig datanetwerk met gecombineerde aansluitingen voor data en telefonie. Het netwerk dient gecertificeerd te zijn en uitgevoerd als categorie 6 UTP netwerk. Voor de aantallenaansluitingen per ruimte wordt verwezen naar de eisen op ruimteniveau;
- aansluiting op de openbare infrastructuur voor telefonie, internet, CAI;
- vaste telefoonverbindingen ten behoeve van storingsmeldingen in de installaties, externe doormeldingen van alarminstallaties (brand en inbraak) en eventuele liftinstallaties;
- deurbelinstallatie met intercom per gebruiker;
- omroepinstallatie, separaat per gebruiker, dus met separate bedieningspunten en separate zones. De installatie moet echter ook gekoppeld kunnen worden voor het verspreiden van berichten over het gehele gebouw;
- beletsignalering op een aantal nader te bepalen locaties;
- bewegwijzering met lokaalaanduiding;
- alle sloten in het gebouw op te nemen in een sleutelplan met nader te bepalen onderverdeling.

Voor de overige voorzieningen wordt verwezen naar de eisen op ruimteniveau.

7.2 Eisen op ruimteniveau

In de eisen op ruimteniveau is per ruimte in overleg met de gebruiker het volgende ingevuld:

- 8 ICT aansluitingen per groepsruimte;
- een natte hoek in elke groepsruimte;
- schoolbordverlichting;
- afwerking vloer, wanden, plafonds;
- eventuele transparantie van wanden;
- eventuele flexibele scheidingswanden;
- vaste inrichting, zoals wastafels, werkbladen etc.;
- inrichting van bijzondere ruimten als speellokalen, handvaardigheidsruimte etc.;
- voorzieningen in de kantoorruimten.

Per ruimte in de ruimtestaat zijn de wensen van de gebruiker vastgesteld. In de tabel van technische eisen zijn deze eisen op ruimteniveau weergegeven.

Bijzondere akoestische eisen aan de gymnastiekzaal:

De nagalmtijd over het volledige frequentiebereik mag niet meer dan 1,2 seconden voor elke zaaldeel bedragen. Tevens dient per frequentieband geen langere nagalmtijd dan 1,5 seconden gemeenten te worden (NEN 5077) Als de zaal volledig in gebruik is kan volstaan worden met een nagalmtijd van 1,5 tot 1,8 seconden.

7.3 Eisen op elementniveau**7.3.1 Funderingen****7.3.1.1 Bodemvoorzieningen (11)***Grondonderzoek*

Ten behoeve van het funderingsontwerp dienen voldoende sonderingen (conform NEN 6740 1991/A1; 1997) alsmede een bodemonderzoek, schone grond verklaring en een funderingsadvies te worden uitgevoerd. Indien nodig dient ook een bemalingadvies uitgevoerd te worden.

Ten behoeve van de geotechnische gegevens dienen de grondwaterstanden te worden vastgesteld t.o.v. van NAP. Bestaande grondonderzoeken kunnen worden toegepast mits voldoende aan de huidige eisen.

Bij de bouw dient te worden gestreefd naar een gesloten grondbalans.

7.3.1.2 Vloeren op grondslag (13)

Indien vloeren op grondslag worden toegepast dienen hieronder geen rioleringen of ander leidingwerk aanwezig te zijn.

7.3.1.3 Funderingsconstructies (16)**Bestaande funderingen**

De bestaande funderingen zijn zover zichtbaar in goede staat. Indien de veranderde indeling van het gebouw echter leidt tot veranderde belastingen dient opnieuw te worden vastgesteld of het draagvermogen van de fundering voldoende is. Indien nodig dient de fundering te worden aangepast.

Nieuwe funderingen

In verband met flexibiliteit dient de funderingsconstructie een vrije indeelbaarheid van het gebouw niet te belemmeren.

De onder de begane grondvloer aanwezige kruipruimten dienen te voldoen aan de volgende eisen:

- vrije hoogte dient minimaal 600 mm te zijn;
- de kruipruimte dient goed bereikbaar te zijn ten behoeve van ontstoppen van leidingen en inspectie;
- de kruipruimte dient droog te zijn; zo nodig een drainage aanleggen;
- er dienen zo weinig mogelijk leidingen in de kruipruimte verwerkt te worden.
- kruipopening moet minimaal 40cm*60cm bedragen met een strak afgewerkte sparing in de betonvloer;
- bij elk besloten gedeelte van de kruipruimte moet binnen 20 m een 2^e kruipruimte gesitueerd worden;
- op locaties waar de grondwaterstand regelmatig op of boven 100 cm beneden maaiveld komt, dient een laag schelpen te worden aangebracht in de kruipruimte van minimaal 10 cm dikte.

7.3.1.4 **Paalfunderingen (17)**

In overleg met de constructeur dient te worden bepaald welk type funderingsconstructie is vereist. Eventueel toegepaste funderingspalen dienen te zijn uitgevoerd als prefab betonpalen met minimaal 20% puingranulaat.

7.3.2 **Hoofddraagconstructies**

7.3.2.1 **Buitenwanden (21)**

Bestaande gevels

De bestaande gevels worden zoveel mogelijk gehandhaafd. De metselwerkconstructies dienen plaatselijk te worden hersteld.

Indien de beglazing in de gevel wordt vervangen kan op grond van het gelijkwaardigheidbeginsel in het bouwbesluit ook worden gekozen voor isolerende beglazing in plaats van na-isolatie van de gevel. De bereikte energiebesparing dient dan overeen te komen met deze na-isolatie. De gelijkwaardigheid dient te worden aangetoond door middel van een berekening.

Nieuwe gevelconstructies

De buitenwanden dienen stootvast te zijn:

- voor buitengevels en wanden dienen onderhoudsarme materialen te worden toegepast;
- de buitenwanden dienen een R_c -waarde van minimaal $3,5 \text{ m}^2\text{K/W}$ te hebben;
- ter plaatse van een eventuele uitbreiding dienen de gevels niet dragend te zijn uitgevoerd.

7.3.2.2 **Binnenwanden (22)**

Algemeen

Aan de binnenwanden worden de volgende eisen gesteld:

- de binnenwanden moeten op gewaarmerkte plekken geschikt zijn voor ophanging van schoolborden en TV/videoapparatuur of whiteboards;
- de binnenwanden dienen slagvast afgewerkt te zijn;
- binnenwanden dienen geschikt te zijn voor de bevestiging van platen/schilderijen en waar nodig andere voorzieningen zoals schoolborden en wandkasten; afhankelijk van de functie kan er gekozen worden voor een railsysteem aan het plafond.

Aan nieuw te bouwen binnenwanden worden bovendien de volgende eisen gesteld:

- de binnenwanden dienen zodanig te worden uitgevoerd dat de ruimte-indeling kan worden gewijzigd zonder aanpassing van de draagconstructie van het gebouw;
- de binnenwanden dienen aan te sluiten tegen de vloerconstructie van de bovengelegen verdieping boven verlaagde plafonds; eventuele leidingdoorvoeren moeten worden afgedicht;
- de wanden van de toiletten dienen geschikt te zijn voor toepassing/bevestiging van vrijhangende toiletputten.

7.3.2.3 **Vloeren (23)**

Bestaande vloeren

De bestaande vloeren worden zoveel mogelijk gehandhaafd.

De begane grondvloeren en de vloeren boven een buitenruimte dienen te worden nageïsoleerd tot een minimale R_c -waarde van $1,3 \text{ m}^2\text{K/W}$.

Alle vloeren dienen aan de volgende eisen te voldoen:

- de vloeren moeten voldoen aan de geluidsisolatie eisen die zijn vermeld in paragraaf 2.3.4.

Voor de nieuw te bouwen vloeren gelden bovendien de volgende eisen:

De vloeren dienen aan de volgende eisen te voldoen:

- vanwege de geluidsisolatie en ten behoeve van warmteaccumulatie dienen de vloeren inclusief de dakvloer in steenachtig materiaal uitgevoerd te worden;
- uitgangspunt is een vloer met daarin installaties geïntegreerd; bij het aanbrengen van installatieonderdelen/mantelbuizen en sparingen moet de betonsterkte en de betondekking op de wapening voldoende gewaarborgd zijn;
- de contouren van mantelbuizen en leidingen mogen in de afgestorte betonvloer (of wand) niet aan de oppervlakte herkenbaar zijn;
- voor het leggen van de begane grondvloeren dient de riolering te worden gecontroleerd door de opdrachtgever;
- de begane grond vloer of vloeren boven een buitenruimte dienen een R_c -waarde van minimaal $3,5 \text{ m}^2\text{K/W}$ te hebben.

7.3.2.4 Trappen en hellingen (24)

Trappen uitvoeren overeenkomstig de NEN 3509.

Buitentrappen dienen in natte toestand een stroefheid te hebben van minimaal 60 volgens de methode Leroux overeenkomstig NEN 2873.

In verband met geluidsoverlast dienen trappen niet in staal te worden uitgevoerd. Locatie en uitvoering van de trappen vaststellen in overleg met de plaatselijke brandweer. De trappen worden benut als vluchtwegen.

Bestaande karakteristieke trappen dienen gehandhaafd te worden.

7.3.2.5 Daken (27)

Bestaande daken

De bestaande daken worden qua vorm en aanwezige originele detaillering zoveel mogelijk gehandhaafd. Bij daken die vernieuwd moeten worden dient een warmte-isolatie met een totale R_c -waarde van minimaal $3 \text{ m}^2\text{K/W}$ worden toegepast (bijv. dak basisschool).

De bestaande daken die niet geheel vernieuwd dienen te worden, worden wel nageïsoleerd tot een minimale R_c -waarde van $1,3 \text{ m}^2\text{K/W}$.

Voor nieuw te bouwen daken geldt bovendien het volgende:

- accumulatie van water op platte daken dient te worden voorkomen. Hiertoe dienen de benodigde overstortvoorzieningen in de constructie te worden opgenomen;
- boeiboorden en houten dakoverstekken uitvoeren in 18 mm dik watervast verlijmd multiplex met minimaal 10 jaar garantie of een kunsthars gebonden plaatmateriaal;
- bevestigingsmiddelen van roestvaststaal of lijm volgens voorschriften fabrikant;

- stalen dakplaten sendzimir verzinkt, in het zicht blijvende platen in Aluzink (o.g.);
- bevestigingsmiddelen van de dakplaten, isolatie en dakbedekking mogen aan de binnenzijde niet zichtbaar zijn (bij zichtwerk moet er dus een blinde bevestiging van de stalen dakplaat toegepast worden);
- dakranden in kapvorm uitvoeren in zinkvervangend materiaal, aluminium of staal met poedercoatings;
- de R_c -waarde van daken bedraagt minimaal $4 \text{ m}^2\text{K/W}$.

7.3.2.6 **Hoofddraagconstructies (28)**

Bestaande gebouwen

De hoofddraagconstructie van de bestaande gebouwen blijft zoveel mogelijk gehandhaafd.

Indien de veranderde indeling van het gebouw echter leidt tot veranderde belastingen dient opnieuw te worden vastgesteld of het draagvermogen van de constructies voldoende is. Indien nodig dienen de constructies te worden aangepast.

Nieuwe gebouwen

In verband met flexibiliteit dienen de hoofddraagconstructies een vrije indeelbaarheid van het gebouw niet te belemmeren;

- de drager en het inbouwpakket dienen te worden onderscheiden;
- dilataties toepassen met band en een afkitvoeg ter voorkoming van geluidsoverlast;
- vloeren en dragende elementen moeten in een zekere mate van overdimensionering worden uitgevoerd teneinde aanpassingen en/of herindelingen van het gebouw in de toekomst mogelijk zijn;
- in verband met latere aanpassingen en/of herindelingen van het gebouw moet het mogelijk zijn in nader te bepalen zones nieuwe sparingen (maximaal $200 \text{ mm} \times 200 \text{ mm}$) in de vloer aan te brengen zonder het draagvermogen van de vloer aan te tasten.

Constructies gymzaal

Constructief dient er rekening mee te worden gehouden dat er aan de wanden en het dak toestellen worden bevestigd ten behoeve van gebruik door het basisonderwijs. De constructie moet zwaar genoeg zijn voor eventueel toekomstige uitbreiding van de gymtoestellen zoals klimtouwen en ringenstellen. De maximale vloerbelasting moet zijn afgestemd op het gebruik van de ruimte.

7.3.3 **Afbouw**

7.3.3.1 **Buitenwandopeningen (31)**

Ten aanzien van de gevelopeningen gelden de volgende eisen:

- in alle verblijfsruimten dienen de ramen te kunnen worden geopend;
- de gevelopeningen dienen (behoudens die aan de noordzijde) te worden voorzien van een buitenzonwering. De zonwering dient elektrisch bediend te zijn met automatische sturing op basis van wind en een tijdprogramma. Deze zonwering dient lokaal elektrisch bediend te kunnen worden;
- te openen raam moeten in verschillende ventilatie (kiep)standen van een traploze borging worden voorzien;
- er dient blank HR++ glas toegepast te worden ($LTA > 0,60 / U < 1,2 \text{ W/m}^2\text{K}$);
- in de gymnastiekzaal en in alle ruimten op de begane grond tot een hoogte van 1,5 m dient veiligheidsglas toegepast te worden;

- glas in en naast deuren moet worden uitgevoerd in veiligheidsglas conform NEN 3569;
- er dienen meerpuntsluitingen met verbeterde kierdichting in draaiende delen toegepast te worden, overeenkomstig de water- en winddichtheidseisen conform de NEN 3661-88;
- hang- en sluitwerk uit te voeren zonder scherpe randen ter voorkoming van het risico op verwondingen;
- mogelijke geluidsoverlast van buitenzonwering bij hogere windsnelheden dient te worden voorkomen;
- indien houten buitenkozijnen: in hardhout met duurzaamheidsklasse II en duurzaam geproduceerd, voorzien van door SKH erkend keurmerk;
- dorpels:
 - onder de deurkozijnen: harstenen dorpels en neuten; t.p.v. buitenraamkozijnen: voorzien van kunststenen vensterbanken;
- buitendeuren:
 - met glasopening: Merbau, dik 54 mm voorzien van grondlaag van 100 µm;
 - dichte deuren: 38 mm triplex voorzien van grondlaag van 100 µm en stabiliteitskokers; uitsluitend veiligheidsscharnieren en inbraakwerende sloten toepassen of 3-puntssluitingen, cilinderbediend, SKG 2** en politiekeurmerk veilig wonen).

Bij het toepassen van directe of indirecte daglichttoetreding in de gymnastiekzaal dienen deze voorzieningen te worden uitgevoerd in een diffuus materiaal; hierbij mag geen hinderlijke projectie, reflectie of contrast optreden (om hinderlijke reflectie te voorkomen: ontspiegelend glas en/of plaatsing onder een hoek van 3 - 5° is hiervoor een mogelijke oplossing).

Bestaande gevels

Waar nodig worden de bestaande gevels voorzien van nieuwe kozijnen en beglazing. Het uiterlijk van de nieuwe kozijnen dient zoveel mogelijk overeen te stemmen met de originele situatie. Eventuele glas in lood ramen dienen te allen tijde behouden te blijven. Het is te overwegen de kozijnen die reeds vervangen zijn in de school opnieuw te vervangen door kozijnen die wel recht doen aan het gebouw.

7.3.3.2 Binnenwandopeningen (32)

Bestaande gebouwen:

De binnenwandopeningen in de bestaande gebouwen (deuren etc.) dienen te worden gehandhaafd. Ten behoeve van de toegankelijkheid worden deuropeningen welke minder dan 85 cm dagmaat hebben en zich in de toegankelijkheidszone bevinden aangepast. De nieuwe kozijnen dienen te worden geïntegreerd in de bestaande binnenwanden en zoveel mogelijk op de oorspronkelijke plaatsen te worden aangebracht.

Eventuele beglazing in bestaande deuren dient te worden uitgevoerd in veiligheidsbeglazing conform de NEN 3569.

Voor nieuwe binnenwandopeningen gelden de volgende eisen:

- de vrije doorgang van deuren dient minimaal 900 mm te zijn; de hoogte 2300 mm;
- de deuren uit te voeren in stootvast materiaal met een onderhoudsvrije afwerking;
- glas in deuren dient te bestaan uit veiligheidsbeglazing conform de NEN 3569;
- zo min mogelijk deuren toepassen in wanden die onderdeel zijn van een I-lu-eis (zoals lokalen onderling);
- hang- en sluitwerk uit te voeren zonder scherpe randen ter voorkoming van het risico op verwondingen;
- in de ruimten voor kinderdagopvang en de peuterspeelzaal dienen alle deuren te worden voorzien van beschermingsstrips tegen het bekneld raken van vingers;

- een eventuele glasopening in binnenwanden dienen te worden uitgevoerd in veiligheidsglas;
- binnendeuren: met glasopeningen uitgevoerd in Merbau, dik 38 mm; dichte deuren uitgevoerd in 38 mm triplex, voorzien van een grondlaag van 100µm of plaatdeuren van multiplex met harde krasbestendige topafwerking;
- onder de binnenkozijnen dienen, bij steenachtige en gladde vloerafwerkingen, hardstenen neuten te worden aangebracht tot minimaal 12 cm boven de afgewerkte vloer (dit is het geval bij de overgang van een natte naar een droge ruimte) Holonite rolstoeldorpels toepassen (o.g.);
- in brandcompartimenteringswanden dienen speciale brandwerende deuren/kozijnen te worden toegepast; bij voorkeur een toepassing zoeken in de juiste diepteafmetingen van de sponning en het materiaal en bij voorkeur geen schuimstrips toepassen (bij de toepassing van doorslaande en dubbele deuren dient hierbij voor een voldoende en onderhoudsarme oplossing gekozen te worden);
- in natte ruimten de sloten volledig uitvoeren in RVS;
- draairichting van de deuren in de gymzaal mogen nooit zaal inwaarts zijn;
- alle toegangsdeuren bij de ingang, toiletruimten, technische ruimte, en kleedruimten voorzien van deurdrangers. De deurdrangers bij de ingang, en technische ruimte moeten voorzien zijn van een vastzetinrichting. Type Geze TS 5000 met 90° knikarm (o.g.);
- toegangsdeuren entree en kleedkamers binnenzijde voorzien van schopplaten;
- de deuren toepassen in een stompe uitvoering perstop met hardhouten kantlatten. De omkanten moeten fabrieksmatig geharst worden;
- alle binnendeurkozijnen bij voorkeur uitvoeren in een duurzame harde houtsoort (SFC);
- onderste 20 cm van de stijlen en de rolstoeldorpels uitvoeren in hardsteen of kunststeen.

7.3.3.3 Vloeropeningen (33)

- Vloeropeningen in de begane grondvloer (kruipluiken) dienen zodanig te zijn uitgevoerd dat aan de eisen voor luchtdichtheid in het Bouwbesluit wordt voldaan.
- t.p.v. luikranden dienen geïsoleerde kunststenen vloerluiken met een minimale Rc-waarde van 3m²K/W te worden toegepast met gegalvaniseerde hoekprofielen en luikring (onderzijde 120 mm PS-15 isolatie en PE-schuimband bij de oplegging); indien er een geplakte afwerking op het vloerluik komt, dient het vloerluik te worden voorzien van een metalen omranding waarvan de bovenkant gelijk ligt met de vloerafwerking.

7.3.3.4 Balustrades en leuningen (34)

Balustrades en leuningen dienen te worden uitgevoerd overeenkomstig de daarvoor geldende eisen in het bouwbesluit. Voor balustrades betekent dit onder andere een minimale hoogte van 1,1 m voor nieuwbouw en 0,9 meter voor bestaande eisen. Er dient zeer zorgvuldig omgegaan te worden met de bestaande balustrades en leuningen met een monumentaal karakter.

7.3.3.5 Dakopeningen (37)

Eventuele dakopeningen dienen te voldoen aan de volgende eisen:

- bij platte daken inbraakwerende lichtkoepels toepassen;
- lichtkoepels dienen doorvalveilig te zijn;
- eventuele dakopeningen dienen te voldoen aan de eisen op het gebied van brandoverslag in het Bouwbesluit/de bouwverordening;
- warmtedoorgangscoefficiënt $U < 1,2 \text{ m}^2\text{K/W}$.

7.3.3.6 **Inbouwpakketten (38)**

Metalen constructies dienen fabrieksmatig te worden voorzien van een dekkend en roestwerend schildersysteem in een droge laagdikte van 80µm.

7.3.4 **Afwerking**

7.3.4.1 **Buitenwandafwerkingen (41)**

Bestaande gebouwen

De buitenwandafwerking dient zoveel mogelijk overeen te stemmen met de huidige (originele) situatie. Aanpassingen zijn alleen toegestaan indien hiervoor vanuit de functie een duidelijke aanleiding is.

Nieuwe gebouwen

De buitenwandafwerking dient aan de volgende eisen te voldoen:

- de gevels dienen eenvoudig te kunnen worden gereinigd i.v.m. graffiti;
- de gevels dienen bestand te zijn tegen mechanische invloeden (slag en stootvast);
- de binnenspouwbladen aan de interieurzijde dienen vlak afgewerkt te worden ter plaatse van mogelijke binnenwandaansluitingen alsmede ten behoeve van een eenvoudige doorvoering van wandgoten;
- het binnenspouwblad dient voldoende mogelijkheden te hebben voor de bevestiging van installatieonderdelen, vensterbanken e.d..

7.3.4.2 **Binnenwandafwerkingen (42)**

Voor de wandafwerking gelden de navolgende eisen:

- wandafwerkingen dienen functioneel, onderhoudsvrij en eenvoudig reinigbaar te zijn;
- de afwerking van de wanden dient i.v.m. gelijkmatigheid van de verlichting en ter voorkoming van hinderlijke helderheidsverschillen licht van kleur te zijn;
- de diffuse lichtreflectiefactor (r) van de afwerking van de binnenwanden dient bij een vervuilingfactor van 10% dient tenminste 0,7 te zijn;
- de wanden en de afwerking dienen bestand te zijn tegen mechanische beschadigingen (slag- en stootvast);
- in of naast de deuren een glasstrook in de gangwanden aanbrengen, uit te voeren in veiligheidsglas;
- de binnenwanden dienen geen scherpe hoeken of randen te hebben, in verband met het vermijden van een eventueel risico op verwondingen;
- de wanden in de gymnastiekzaal dienen tot 3 meter boven de vloer obstakelvrij te worden uitgevoerd; en van een materiaal te zijn uitgevoerd dat lichamelijk letsel zoveel mogelijk uitsluit; dit betekent een vlakke afwerking;
- de kleur van de wanden in de gymnastiekzaal dient te contrasteren met de spelers, bal of shuttle. De lichtreflectiefactor dient tussen 0,45 en 0,60 te liggen;
- wandtegelwerk aan te brengen tot aan plafond in de navolgende (natte) ruimten:
 - sanitaire ruimten;
 - keukens;
 - kleedruimten/verschoonruimte;
 - was- en droogruimte;
 - in werkkasten achter de uitstortgootsteen vanaf de vloer tot 0,5 m boven de gootsteen;
 - in groepsruimten achter de watervoorziening van de vloer tot 1,5 m hoogte.

- bij tegelvloeren en/of tegelwanden dienen plinttegels te worden toegepast, in overige gevallen hardhouten gelakte plinten; het voegwerk voor de wand- en vloertegels dient te worden uitgevoerd in een tweecomponenten mortel Eurocol (o.g.) (leverancier dient een lijm- en voegadvies op te stellen);
- de brandslanghaspels in de sportruimten dienen vlak in de wand te worden opgenomen; de kast voor de brandslanghaspel bij voorkeur voorzien van een deur (hierin ook de handmelders voor de ontruimingsinstallatie opnemen);
- de eventueel in de sportruimte aanwezige kolommen en uitwendige hoeken afronden tot minimaal 3 m hoogte;
- binnenwanden uitvoeren in bij voorkeur schoon metselwerk, de uitwendige hoeken moeten zijn afgerond. Bij de toepassing van plinttegels aansluitend op een schoonwerkwand, moeten deze terugliggend ten opzichte van de wand worden aangebracht;
- in een atelier dient een gladde en eenvoudig reinigbare wandafwerking worden toegepast.

7.3.4.3 Vloerafwerkingen (43)

Voor de vloerenafwerking gelden de volgende eisen:

- ter plaatse van publieksruimten dient gekozen te worden voor een vloerafwerking met een hoge slijtvastheid, goede stroefheid (in natte toestand minimaal 60 volgens de methode Leroux overeenkomstig de NEN 2873), antistatisch en dient geschikt te zijn voor het berijden met kleine wagentjes (koffie, magazijngoederen, schoonmaak);
- de vloerafwerking van de publieksruimten dient vochtbestendig te zijn in verband met het eventueel nat reinigen en daarnaast dienen de vloerplinten uit hardhout toegepast te worden van minimaal 12 mm x 70 mm;
- bij de keuze van vloerafwerkingen dient aandacht geschonken te worden aan reinigbaarheid, krasvastheid en duurzaamheid in relatie tot de functie van de ruimte;
- vloeren inclusief afwerkvloer moeten geschikt zijn voor zachte vloerbedekking (projecttapijt) en elastische vloerbedekking (linoleum);
- ter plaatse van alle ingangen dienen schoonloopmatten te worden voorzien;
- de vloerafwerking moet doorlopen onder eventueel verplaatsbare scheidingswanden.

Toe te passen materialen in de respectievelijke ruimten (minimale uitgangspunten):

- elastische vloerbedekking: minimale dikte 2,5 mm; slijtvast; weerstand tegen indrukken; antistatisch; bestand tegen zwakke zuren, oliën en vetten; voorzien van gelaste naden en afgekit langs wanden en vaste opstellingen; kwaliteitsgarantie bij normaal gebruik gedurende tien jaar:
 - verkeersruimten;
 - groepsruimten;
 - handvaardigheidsruimten;
 - bergingen en magazijnen.
- naadloze kunststof vloerafwerking: goede slijtvastheid, grote oppervlaktehardheid; wateropneming < 3%; bestand tegen huishoudchemicaliën; goede stroefheid:
 - sanitaire ruimten;
 - wasplaatsen;
 - kleedruimten;
 - keukens;
 - werkkasten;
 - overige natte ruimten.
- tapijt: projectkwaliteit; antistatisch; slijtvast; goed reinigbaar; geen hinder opleverend voor cara- en astmapatiënten; kwaliteitsgarantie bij normaal gebruik gedurende 10 jaar:

- kantoorruimten;
- spreekkamers;
- therapieruimten.
- betonvloeren in technische ruimten en patchkasten afwerken met een stofwerende (olie) afwerking of daarvoor geschikte gladde en niet brandbare vloerafwerking zoals vloertegels;
- bijzondere vloeren: nader te bepalen.
 - gymzaal: specifieke sportvloer, volgens ISA-US1-3, ondervloer met drukvastheid overeenkomstig ISA-M14, lichtreflectiefactor vloer tussen 0,25 en 0,40));
 - speellokalen: een sportvloer van pulastic toepassen (descol) opbouw 5+2 ogw. (geen linoleum met zachte onderlaag i.v.m. de stroefheid van de waslagen).

Voor de vloeren in de gymnastiekzaal gelden de volgende uitgangspunten:

- geschikt voor diverse sportactiviteiten;
- geschikt voor onderwijsdoeleinden;
- de vloer wordt minimaal uitgevoerd in klasse 2 (classificatie NOC*NSF);
- kleur- reflectiefactor moet tussen 0,25 en 0,40 liggen;
- speelveldbelijning conform ISA-USA1-100;
- constructieve voorzieningen in de vloer opnemen t.b.v. vloerpotten op nog nader te bepalen plaatsen;
- vloertegelwerk antislip en afgevoegd met een tweecomponentenmortel van Eurocol (o.g.);
- de vloeren in de technische ruimte voorzien van een vloercoating en een schrobputje;
- in de schoonmaakberging en opslagruimte keuken + keuken vloertegels toepassen met plinttegels;
- de aansluiting van de wand en vloertegels uitvoeren met een plinttegel;
- bij dikteverschil tussen de plinttegel en de wand- of vloertegel moeten deze zo worden gelijmd dat dit verschil niet zichtbaar is. Voor de afwerking achter de wandtegels alleen cementgebonden mortels toepassen. Ook aan de hoekaansluitingen moet extra aandacht worden besteed door de toepassing van waterkerende hoekband. Voor het aanbrengen van de wand en vloertegels moet een montage advies worden gevraagd bij de productleverancier.

7.3.4.4 Trap en helling afwerkingen (44)

De afwerking van trappen en hellingbanen dient te beschikken over een hoge slijtvastheid en een goede stroefheid (in natte toestand minimaal 60 volgens de methode Leroux overeenkomstig de NEN 2873). Er dient een goed reinigbare vloerafwerking te worden gebruikt. Tapijt mag niet worden toegepast op trappen en hellingbanen.

7.3.4.5 Plafondafwerkingen (45)

In de bestaande gebouwen dient onderzocht te worden of er onder de systeemplafonds nog bruikbare stucplafonds aanwezig zijn, vooral in representatieve ruimten en trappenhuizen. Met aandacht voor akoestiek en plaats voor leidingschachten. Waar handhaven niet mogelijk is zo hoog mogelijk nieuwe plafonds aanbrengen in eenheid met het gebouw.

Algemene eisen t.a.v. plafonds:

- plafonds in kantoren en gangen moeten eenvoudig uitneembaar zijn;
- bij de keuze van het type plafond moet rekening worden gehouden met de gewenste/vereiste akoestiek in de betreffende ruimte; het behalen van de juiste akoestiek moet zo worden ingevuld dat de toepassing van losse akoestiek panelen niet nodig is;

- de lichtreflectiefactor van de afwerking van de plafonds dient tenminste $\geq 0,7$ te zijn;
- in lesruimten en gangen drukvaste, geluidsabsorberende en onderhoudsvrije uitvoering;
- in natte ruimten dienen de plafonds vochtbestendig te zijn;
- in de gymnastiekzaal en de kleedruimten dienen de plafonds balvast te zijn.

Eisen aan het plafond in de gymnastiekzaal:

- constructief gezien dient er in de constructie van het dak en de plafonds rekening gehouden te worden met de ophanging van lichtinstallaties, gymtoestellen etc t.b.v. de volledige inrichting van de gymzaal. Plafonds en armaturen moeten worden uitgevoerd in balvast materiaal.

7.3.4.6 Dakafwerkingen (47)

Platte daken dienen te worden afgewerkt met een EPDM dakbedekking.

7.3.4.7 Afwerkingpakketten (48)

Zie beschrijving bij afzonderlijke elementen.

7.3.5 Werktuigbouwkundige installaties

De werktuigbouwkundige installaties in de bestaande gebouwen dienen volledig te worden verwijderd en vervangen voor nieuwe installaties. De hierna beschreven eisen gelden zowel voor de vervangende installaties in de bestaande gebouwen als voor de installaties in de nieuwbouwgedeelten.

Bij het ontwerpen van de installaties moet worden uitgegaan van een energiezuinig gebouw dat tevens een laag onderhoudsbudget nodig heeft. Daarom zullen bij elke mogelijke afweging voor het kiezen van één of ander systeem en/of fabrikant, behalve de energiekosten, ook de onderhoudskosten worden meegewogen. De opstelling van de installaties dient zodanig te zijn dat onderhoud en inspectie gemakkelijk uitvoerbaar zijn.

De installaties moeten worden afgestemd op de overige gebouwkenmerken zoals zonwering, verlichting, te openen ramen e.d.. Al deze invloeden moeten duidelijk worden omschreven.

Voor installaties gelden verder de volgende eisen;

- alle installaties dienen individueel (na)regelbaar te zijn;
- ruimten met lucht- en/of geurverontreinigingen in onderdruk houden, met behulp van mechanische afzuiging, zodat verspreiding van deze verontreinigingen naar de overige ruimten voorkomen wordt;
- op voldoende plaatsen goed bereikbare inspectieopeningen situeren voor controle op inwendige vervuiling; zeer goede luchtdichtheid is vereist;
- de voorzieningen ten behoeve van de ventilatie-installatie dienen geïntegreerd te worden in het ontwerp, de constructie en de uitvoering van de plafonds;
- de ventilatie-installatie dient een goede doorspoeling van de ruimte te waarborgen zonder optreden van tochtklachten (Arbo/GGD norm, maximale gehalte 900 PPM);
- Water- en CV-leidingen moeten zodanig aan constructies worden bevestigd dat het rechtstreeks afgeven van trillingen aan de constructie wordt voorkomen;
- de installaties dienen zoveel mogelijk te worden uitgevoerd met gemakkelijk verwisselbaar standaard materiaal, dat zo weinig mogelijk gediversifieerd is;
- handleidingen, voorschriften en (onderdelen van) boeken voor bediening, onderhoud en reparaties van en aan installaties en apparatuur dienen duidelijk leesbaar te zijn en voor de oplevering overhandigd te worden.

7.3.5.1 Warmteopwekking (51)

De warmteverliezen dienen conform de NEN 5066, uitgave 1992 en ISSO-publicatie nummer 4 te zijn berekend. Het gebouw dient van warmte te worden voorzien met behulp van Hr-ketels, voorzien van gaskeur HR107. De Hr-ketels dienen te worden voorzien van een cascaderегeling en aangesloten op de warmteverdelers. Voor elke gebruiker dient een afzonderlijke warmteopwekking gerealiseerd te worden.

De verwarmingsinstallatie moet per gebouwdeel centraal regelbaar zijn met de mogelijkheid voor decentrale regeling voor gebruik van ruimten buiten de normale openingstijden.

Bij toepassing van ketel(s):

- meerdere kleine ketels met cascaderегeling toepassen in plaats van één grote ketel;
- gebruik van een weersafhankelijke regeling;
- moeten gecombineerd kunnen worden met gebouwbeheersysteem;
- de ketels van de school die aan deze eisen voldoen beoordelen op mogelijkheid tot hergebruik.

7.3.5.2 Afvoer (52)

De binnenriolering eindigt op 1 meter uit de gevel en wordt op één centraal punt aangesloten op het gescheiden gemeentelijk rioleringstelsel.

Buitenriolering uitvoeren in een gescheiden (PE) systeem.

De verticale HW afvoeren langs de gevel in thermisch verzinkt staal.

Voldoende ontstoppingspunten opnemen op redelijk eenvoudig bereikbare locaties.

De HWA en DWA leidingen verzamelen en op één punt aanbieden tot 1 m buiten de gevel.

Het ontwerpdebiet dient gebaseerd te zijn op de ontwerpnorm NEN 3212A.

De binnenriolering mag geen hoger geluid veroorzaken dan in tabel 4, NEN 1070 is aangegeven. De binnenriolering moet onder afschot worden gemonteerd.

De benodigde leidingen en hulpstukken dienen in PE te worden uitgevoerd, inclusief verzinkt plaatstalen onderlegschalen. De beugels zijn van thermisch verzinkt staal.

In de navolgende ruimten RVS-afvoerputten plaatsen:

- doucheruimten (in de douche- en kleedruimte één of meerdere doucheputjes of lijngootjes toepassen); situering in het midden van de ruimten i.v.m. afschot en toepassing van plinttegels;
- kleedkamers;
- technische ruimten.

Noodspuwers op eventuele platte daken voorzien ter voorkoming van wateraccumulatie.

7.3.5.3 Water (53)

Er dient gestreefd te worden naar een beperking van het watergebruik, beperking van de lozing van water op riool (en tegengaan verdroging door vasthouden en gebiedseigen water en infiltratie) en het waar mogelijk gebruik maken van water van andere kwaliteit dan drinkwater.

Bij gedeeld gebruik van de waterinstallatie (verenigingen, verhuur aan derden) moet de verantwoordelijkheid van deze installatiedelen gescheiden worden door de toepassing van een controleerbare keerklep.

Koud- en warmwater -tappunten aanbrengen in:

- werkkasten;
- keukens;
- verschoonruimte;
- Miva toiletten;
- douches (bij kleedruimten).

De opwekking van warm tapwater geschiedt met behulp van close-in boilers. Ten behoeve van de kleedruimten bij de gymnastiekzaal is echter een separaat warmwatertoestel toegepast. Het betreft een gasgestookt toestel met een circulatieleiding en een voorraadvat. Voorzien van voldoende temperatuur opname punten, elektronische douche drukkers. Aangepast op legionella beperkende maatregelen en voorbereid op automatisch doorspoelen.

Koudwatertappunten aanbrengen in:

- in toiletten/toiletvoorraumten;
- groepsruimten;

- installatieruimten;
- ten behoeve van drankautomaten;
- ten behoeve van gevelreiniging;
- ten behoeve van brandslanghaspels;
- ruimte handvaardigheid.

Voor watertappunten gelden verder de volgende eisen:

- bij het hoogst gelegen tappunt moet voldoende voordruk aanwezig zijn conform eisen waterleverend bedrijf en/of brandweer;
- warmwatertappunten dienen water met een temperatuur van tenminste 60° C te kunnen leveren;
- tappunten altijd circulerend aansluiten, 'dode' leidinggedeelten dienen te allen tijde voorkomen te worden.

Tapwaterinstallaties dienen te voldoen aan de gelden eisen met betrekking tot legionellapreventie. Tijdens de ontwerp- en uitvoeringsfase dient een risico/beheersplan te worden opgesteld. De tapwaterinstallatie dient zodanig te worden ontworpen dat geen beheersmaatregelen noodzakelijk zijn.

Voor de douches bij de kleedruimten in de gymzaal gelden de volgende eisen:

- een douche-installatie opnemen met een warmwater circulatiesysteem met een Rada-centrale in combinatie met M-net;
- thermostatische mengkraan, per groep tappunten, in combinatie met Meltronic Pulse elektronische douchebesturingen met automatische periodieke thermische desinfecteer van tapleidingen en douchekoppen gelijkwaardig aan het Melkert systeem conform installatieconcept 5 (zie bijlage). Douchekoppen in zelfreinigende uitvoering;
- warmwater voorziening. Bij voorkeur een indirect gestookte boiler toepassen met 25% extracapaciteit ten opzicht van de normaal gehanteerde rekenkundige vermogens. Tevens moet deze boiler geheel regelbaar en uitleesbaar worden aangesloten op een gebouwbeheersysteem. Op de aan- en afvoerleidingen van warmwater en circulatie leidingen temperatuurmeters aanbrengen. Hierop moet ook direct de temperatuur af te lezen zijn.

Verder dient de gehele drinkwaterinstallatie te voldoen aan de wet op het drinkwater. Hierbij zal een toetsing plaats vinden van de werktekeningen en uitvoering door de gemeente Enschede en de betreffende adviseur. Hiervoor moet in de kostenraming een stelpost van € 750,- exclusief BTW zijn opgenomen.

Brandbestrijding

De brandbeveiliging- en brandbestrijdingsinstallatie moet worden uitgevoerd overeenkomstig een in overleg met de brandweer te ontwikkelen brandbeveiligingsconcept. Daar waar nodig schuimblustoestellen plaatsen (technische ruimten e.d.). Gecombineerde inbouwkasten voor blustoestellen en brandslanghaspels toepassen. Keerklappen in het zicht aanbrengen. Een sprinkler installatie is geen onderdeel van het PVE.

Alle brandslangen moeten middels een controleerbare keerklep worden aangesloten op de waterleiding.

7.3.5.4 Gassen (54)

Het gebouw dient te worden voorzien van een aardgasinstallatie. De gasinstallatie inclusief centrale meteropstelling dient te voldoen aan de eisen van het energieleverende bedrijf.

De installatie dient voorbereid te zijn op onderbemetering voor de verschillende gebruikers. Wanneer de CV-installaties niet te scheiden zijn moet er separaat bemeterd kunnen worden voor een eventuele verrekening.

De stookruimtes dienen te worden voorzien van gasaansluitingen.

7.3.5.5 Koudeopwekking en distributie (55)

In het gebouw wordt geen koeling aangebracht. Voor elke gebruiker wordt een separate patchruimte/serverruimte voorzien. Deze wordt separaat afgezogen met minimaal 600 m³/h. De toevoer van lucht geschiedt met behulp van een deurrooster.

7.3.5.6 Warmtedistributie (56)

Op de verdeler/verzamelaars worden warmwatergroepen aangesloten welke ruimte- en functieafhankelijk zijn ingedeeld. Elke gebruiker heeft indien mogelijk een eigen stookruimte met eigen verdeler. De warmtedistributie tussen de verschillende gebouwonderdelen is volledig gescheiden.

Tevens dient een splitsing aanwezig te zijn voor verwarmingsgroepen en luchtbehandelingsgroepen. De volledige klimaatinstallatie moet per gebruiker centraal regelbaar zijn met de mogelijkheid tot decentrale regeling voor festiviteiten en weekendgebruik (overwerk timers). Groepsindeling tevens naar geveloriëntatie en gebruik.

De installatie moet worden aangesloten op een gebouwbeheersysteem.

Radiatoren dienen te zijn voorzien van thermostatische radiatorcrankens en instelbare voetventielen.

De temperatuur dient per vertrek te kunnen worden nageregeld. In verband met schoonmaak dienen radiatoren minimaal 15 cm boven de vloer te worden geplaatst.

Bij de keuze en de detaillering van de verwarmingslichamen dient er van te worden uitgegaan dat een onbelemmerde aansluiting van tussenwanden op de gevel mogelijk is.

In de speellokalen en ruimten voor de kinderopvang en peuterspeelzaal dient vloerverwarming te worden toegepast. In de groepsruimten zoveel als mogelijk. In de gymnastiekzaal zijn stralingspanelen vereist.

7.3.5.7 Luchtbehandeling (57)

Voor het gehele gebouw wordt uitgegaan van gebalanceerde mechanische ventilatie met warmteterugwinning. Aanvullend is spuiventilatie mogelijk door middel van te openen ramen.

De toe te passen buitenluchtfilters moeten voldoen aan de volgende kwaliteitseisen; verlangde rendementen volgens de ASHRAE voorschriften, minimaal EU-7, aanbevolen EU-8/9.

Uitgangspunt voor het bepalen van de ventilatiebehoefte is een rookverbod in het gehele gebouw; algemene eisen aan de ventilatie-installatie zijn:

- buiten gebruiksuren mag het ventilatievoud verhoogd worden voor extra koeling van de gebouwmassa door nachtventilatie;
- warmteterugwinning toepassen, geen recirculatie.

De volgende separate afzuiginstallaties worden vereist:

- extra afzuiging in ruimte met kopieerapparaten en printers te realiseren door verdeling van het normale luchtdebiet;
- ruimtes waar een groot aantal computers en/of andere warmteproducerende apparatuur is opgesteld;
- keukens;
- sanitaire ruimten, magazijnen en bergingen;
- handvaardigheidsruimten;
- kleedruimten en douches.

Hiermee dienen deze ruimten een onderdruk ten opzichte van de rest van het gebouw te hebben.

Bij de toepassing van handbedienbare afzuigsystemen moet een traploze regeling te worden opgenomen. Voor de ventilatie van de gymzaal uitgaan van de normen NOC*NSF.

7.3.5.8 Regeling (58)

De regelende componenten van de navolgende klimaatinstallaties dienen aangesloten te worden op een centrale regelinstallatie, opgezet in DDC-techniek:

- CV-installatie;
- ventilatie installatie;
- afzuiginstallaties;
- waterinstallatie (warmwaterboiler).

Verder dienen er mogelijkheden te zijn om de navolgende elektrotechnische installaties op een centraal meld- bedieningspaneel te regelen en te signaleren:

- verlichtinginstallatie;
- liftinstallaties;
- beveiliginginstallaties;
- MIVA toilet.

In het gymlokaal is een bestaand GBS systeem aanwezig; dit blijft gehandhaafd.

Daarnaast dienen alle energiemeters (gas, elektra en water) op het GBS aangesloten te worden.

De regelinstallaties dienen te zijn ingericht op verschillende gebruikstijden per gebouwdeel.

Voor storingen en dergelijke dienen installaties aangesloten te zijn op het centrale meld- en bedieningspaneel in de ruimte van de beheerder. De bedieningsfuncties van technische installaties moeten zo veel mogelijk in dit paneel geïntegreerd worden, zodat deze op één centrale plek bediend wordt. De centrale regelinstallatie dient te worden voorzien van een modem en een telefoonaansluiting, om eventuele storingen door te kunnen melden. Regelinstallaties dienen te kunnen worden aangesloten op een GBS en daarmee bedienbaar te zijn vanuit vanaf een PC-werkstation.

7.3.6 Elektrotechnische installatie

De elektrotechnische installaties in de bestaande gebouwen dienen volledig te worden verwijderd en vervangen voor nieuwe installaties. De hierna beschreven eisen gelden zowel voor de vervangende installaties in de bestaande gebouwen als voor de installaties in de nieuwbouwgedeelten.

In het gebouw moet een installatietechnische infrastructuur worden gerealiseerd voor het aanleggen, onderhouden en/of uitbreiden van licht- en krachtinstallaties, beveiligingsinstallaties, telefoon-,

(data)communicatiesystemen e.d.. De infrastructuur binnen het gebouw dient te worden aangesloten op de voorzieningen van de nutsbedrijven.

De elektrotechnische installaties moeten voldoen aan de geldende voorschriften, richtlijnen en NEN-normen van overheid en specifieke gebruikers van het gebouw. Installaties moeten onderhoud- en milieubewust worden ontworpen met een hoge graad van bedrijfszekerheid.

Installatieonderdelen moeten zoveel mogelijk van een standaardtype zijn.

7.3.6.1 Centrale elektrotechnische voorzieningen (61)

Voor de centrale elektrotechnische voorzieningen gelden de volgende eisen:

- tijdens het ontwerpen van het gebouw dienen met de energiedistributiebedrijven afspraken te worden gemaakt over de plaats en grootte van de ruimten, voor het inrichten van voedings- en meetinstallaties indien deze ruimten inpandig zijn;
- in de verdeelinrichtingen dient een reserve van 25% aan groepen te zijn. Tevens dienen aan voedingskabels een reservecapaciteit van 25% te zijn opgenomen;
- per verdieping of vleugel moet een onderverdeelinrichting worden geïnstalleerd;
- verdeelinrichtingen dienen eenvoudig zonder verplaatsing uitbreidbaar te zijn;
- wandgoten en/of energiezuilen toepassen in de kantoorruimten, in andere ruimten nader te bepalen;
- er dient een stelsel aanwezig te zijn van horizontale en verticale kabelwegen, voorzien van scheidingsschotten voor kracht-, zwakstroom en communicatie-installaties. Alle kabelwegen dienen een reserve te bezitten van 25%.

De elektrische energievoorziening wordt gerealiseerd door het energiedistributiebedrijf. Indien noodzakelijk zal het gebouw worden voorzien van een traforuimte. Daarnaast zal het gebouw worden voorzien van een laagspanningsaansluiting, welke is gesitueerd in de laagspanningsruimte, waar eveneens de hoofdverdeelinrichting dient te worden geplaatst. Een en ander conform de eisen en wensen van het energiedistributiebedrijf.

Vanuit de hoofdverdeelinrichting worden lokale verdeelinrichtingen per gebouwdeel gevoed. Elke gebruiker heeft het beheer over de eigen verdeelinrichting. In de onderverdeelinrichting vindt tevens bemetering plaats. Schakel- en verdeelinrichtingen moeten zo zijn ontworpen dat er bij de oplevering in de kasten een reserveruimte van tenminste 25% aanwezig is.

De aardingsinstallatie dient conform de NEN 1010 te worden uitgevoerd.

7.3.6.2 Laagspanningsinstallaties (62)

Schakel- en verdeelinrichtingen moeten worden opgesteld, overeenkomstig de voorschriften van de NEN 1010 vijfde druk, in technische ruimten binnen het gebied waar zij werkzaam zijn. De schakel- en verdeelinrichtingen moeten worden voorzien van een sluiting die alleen door bevoegd personeel geopend kan worden. De uitvoering van schakel- en verdeelinrichtingen moet zo veel mogelijk uniform zijn. De voorkeur gaat uit naar compacte systemen met plaatstalen omkasting.

De beveiliging van groepen moet geschieden door middel van vermogensschakelaars of installatieautomaten. De uitschakelkarakteristieken van de automaten moeten bepaald worden aan de hand van de inschakelstromen van de aan te sluiten apparatuur. Daar waar de voorschriften dit eisen moeten de groepen worden voorzien van een aardlekbeveiliging.

De elektrotechnische installaties moeten zo worden aangelegd dat vervanging, wijzigingen of uitbreiding van de installaties op eenvoudige wijze kan geschieden. De installatie zal hoofdzakelijk worden uitgevoerd als zichtwerkinstallatie boven verlaagde plafonds met kabel in kabelgoten en weggewerkte buisleidingen tussen de inbouwdozen van het schakelmateriaal en de ruimte boven verlaagde plafonds. Waar geen verlaagde plafonds zijn aangebracht moet het leidingwerk weggewerkt worden (instorten in constructie) of onopvallend aanwezig zijn (camouflerende kleuren).

In kantoren en bij computerconcentraties moeten metalen wandgoten aangebracht worden met voldoende ruimte voor de databekabeling.

In goten en wandgoten moeten aparte compartimenten zijn voor laagspanningskabels, zwakstroomkabels en communicatiekabels.

Het aantal en type wandcontactdozen per ruimte is vastgelegd in de tabel van technische eisen. In verkeersruimten (gangen) dient minimaal één wandcontactdoos per 15 meter te worden aangebracht of, bij trappenhuisen, minimaal één per verdieping. In alle ruimten moet de montagehoogte in overeenstemming zijn met de aanbevelingen in het 'Handboek voor Toegankelijkheid', vijfde druk.

De contactdoosinstallatie zo veel mogelijk uitvoeren als inbouwinstallatie in standaard RAL kleur schakelmateriaal. In technische ruimten en daar waar vanwege de activiteiten een grote mechanische sterkte van het materiaal gewenst is (gymnastiekzaal), moeten slagvaste contactdozen worden toegepast met volledig verzonken montage.

Voor de elektriciteitsaansluitingen gelden de volgende eisen:

- contactdozen boven 1,5 m boven vloerniveau te plaatsen en kindveilig uit te voeren;
- alle wandcontactdozen met randaarde;
- alle wandcontactdozen in de ruimten waar kinderen verblijven kindveilig uitvoeren.

7.3.6.3 Verlichting (63)

Armaturen

Eisen aan de toe te passen verlichtingsarmaturen:

- in verblijfsruimten afgeschermd armaturen toepassen;
- in groepsruimten bordverlichting c.q. de juiste toepassing t.b.v. digitale schoolborden toepassen;
- in speellokalen en gymnastiekzaal balvaste armaturen met splintervrije TI-buizen toepassen;
- alle armaturen in hoogfrequente uitvoering; aangevuld met sfeerverlichting in representatieve ruimten;
- in secundaire ruimten eenvoudige FL armaturen met prisma afscherming;
- kleur 3000°K toepassen, kleurweergave index 85 of hoger;
- verlichtingsarmaturen dienen eenvoudig vervangbaar te zijn.

Schakelingen

Voor de schakelingen dient van het volgende uit te worden gegaan;

- de verlichting van alle verblijfsruimten dient per vertrek in aparte gang- en raamzones te schakelen te zijn. De verlichting dient tevens centraal te kunnen worden vrijgegeven op het bedieningspaneel bij de receptie of via het GBS;
- vrijgave dient plaats te vinden per bouwdeel en per verdieping;
- schakelaars in de gangwand opnemen, direct naast de deur;
- de gangen en toiletten schakelen via een centrale bediening;
- voor de verlichting van de kantoorruimten, vergader- en spreekkamers, toiletten alsmede sport- en gymzalen tevens gebruik maken van aanwezigheidsdetectie en, aan de raamzijde, daglichtregeling.

Bijzondere verlichting

Ter plaatse van gebouwtoegangen moet buitenverlichting worden toegepast. Deze dient door middel van een programmeerbare astronomische klok te worden geschakeld. De verlichtingsarmaturen voor buitenverlichting dienen weerbestendig en vandaalbestendig te zijn. Ter plaatse van de ingangen dient een verlichtingssterkte op het maaiveld te worden gerealiseerd van 50 lux.

Nood- en vluchtwegindicatieverlichting

Vluchtweg- en oriëntatieverlichting aanbrengen in besloten verkeersruimten, besloten ruimten waardoor een vluchtmogelijkheid voert en in technische ruimten. Er dient gebruik te worden gemaakt van een decentraal verlichtingssysteem. De noodverlichtingsinstallatie moet binnen 15 seconden na het uitvallen van de elektriciteitsvoorziening gedurende tenminste 60 minuten een verlichtingssterkte geven van tenminste 1 lux op vloerniveau (conform de NEN-EN 1838).

Storingen moeten centraal gemeld worden bij de beheerder. De noodverlichtingarmaturen moeten worden gevoed met onderhoudsvrije accu's.

Een deel van de noodverlichting moet 's nachts branden als nacht- en beveiligingsverlichting. Noodverlichtingsarmaturen moeten een hoog rendement hebben (circa 75%) zodat met een minimum aantal armaturen kan worden volstaan.

De vluchtweg indicatiearmaturen moeten worden voorzien van genormaliseerde pictogrammen. Vluchtweg indicatiearmaturen in representatieve ruimten uitvoeren als armatuur met aangeschoten perspex pictogramplaat, voorzien van zelftest. Alle vluchtweg indicatiearmaturen dienen permanent te branden. De voorkeur gaat uit naar armaturen op LED basis.

Aan de verlichting van het sportgebouw worden daarnaast de volgende eisen gesteld

- voor de verlichting hoogfrequent armaturen met spiegelreflector toepassen in een slag(bal)vaste uitvoering. Verlichtingsniveau in de gymnastiekzaal voor onderwijsgebruik 200 lux/m²;
- de verlichting schakelen middels bewegingsmelders en tevens bedienbaar via een centraal schakelpaneel;
- de buitenverlichting schakelen middels een schemerschakelaar en een tijd klok. Bij de keuze van de lamp streven naar een zo laag mogelijk energieverbruik en een lange levensduur.

7.3.6.4 **Communicatie (64)**

Aan de telefooninstallatie worden de volgende eisen gesteld:

- een telefooninstallatie met centrale dient te worden aangelegd;
- de eisen en telefoon- en datacapaciteit dienen in nader overleg met de opdrachtgever te worden vastgelegd;
- de bediening van de installatie in overleg met de opdrachtgever;
- ten behoeve van de kabels en leidingen van data- en telecommunicatie dienen er goed bereikbare schachten en kabelgoten van voldoende afmetingen gemaakt te worden; mutaties in de toekomst moeten eenvoudig aangebracht kunnen worden. In de nabijheid hiervan ruimte voor patchkasten situeren.

Telefoon- en datacommunicatie-installatie

Het gebouw dient te worden aangesloten op het landelijke vaste telefonienetwerk, eventueel met een separate aansluiting voor dataverkeer. Het aantal uitgaande lijnen dient in overleg met de gebruikers te worden vastgesteld.

Voor het datacommunicatienetwerk moet databekabeling worden opgenomen voor aansluitpunten zoals bij de verschillende vertrekken aangegeven in de tabel van technische eisen.

In de tabel van technische eisen is per ruimte aangegeven op welke hoeveelheden aansluitingen de bekabeling dient te zijn berekend. Het datanetwerk dient te worden uitgevoerd in categorie 6 bekabeling met een glasvezel backbone. Het netwerk dient gecertificeerd te worden.

CAI-aansluiting

Aansluitpunt voorzien in de groepsruimten van de school. Voor de overige gebruikers minimaal 1 per verdieping voor elke gebruiker afzonderlijk.

7.3.6.5 Beveiliging (65)

Overspanningbeveiliging

De hoofdverdeelinrichting moet worden voorzien van een overspanningbeveiliging (grobbeveiliging). Alle onderverdeelinrichtingen dienen te worden voorzien van fijnbeveiligingen. Deze moeten worden aangebracht in de voedende groep van de desbetreffende apparatuur.

Bliksembeveiliging

Bliksembeveiliging opnemen voor zover dat noodzakelijk is na berekeningen volgens de NEN 1014, aangevuld met eventuele eisen van derden.

Brandveiligheid

De brandveiligheid van het gebouw dient te voldoen aan de geldende regelgeving en richtlijnen. Dit betekent dat de compartimentering en toe te passen materialen op de plaats van nooduitgangen en vluchtwegen dienen te worden gebaseerd op het bouwbesluit. Daarbij moet tevens rekening worden gehouden met alle noodzakelijke brandpreventie- en noodvoorzieningen die voor de gebruikersvergunning noodzakelijk zijn. Bij de toepassing van een gecertificeerde brandmeldinginstallatie of ontruimingsinstallatie moet deze voldoen aan de NEN 2535, NEN 2575 en randvoorwaarden vanuit de brandweer Enschede. Tevens dient er in de ramingen rekening te worden gehouden met het uitvoeren van een brandlastberekening, dit om te onderzoeken of een beperkte (brand-/rook) compartimentering mogelijk is. Het voorlopige en definitieve ontwerp moet worden voorgelegd aan de preventiemedewerkers van de brandweer Enschede.

De brandmeldinstallatie moet een automatisch alarm doorgeven naar de meldkamer van de regionale brandweer.

Ontruiming- en oproepinstallatie

De ontruimingsinstallatie moet zo zijn ingericht dat zij het gehele gebouw of selectief bepaalde zones van het gebouw kan ontruimen, volgens de geldende richtlijnen.

Het alarmsignaal dient te worden weergegeven met behulp van gesynchroniseerde slow-whoops.

Deurmagneteninstallatie

Deuren die zijn aangebracht in brandscheidende wanden en die vanwege het bedrijf in normale situaties geopend moeten zijn dienen te worden voorzien van deurmagneten.

Eénmaal per etmaal (bij voorkeur 's nachts kort na sluitingstijd) moeten de deurmagneten automatisch (schakelklok) ontgrendeld worden.

Inbraak-, agressie- en overvalbeveiliging

Ter beveiliging tegen inbraak, agressie en overval worden de volgende eisen gesteld.

De noodzaak hiervoor moet bepaald worden aan de hand van de risicoklasse indeling van het NCP (Nationaal Centrum voor Preventie).

Toepassing van alarminstallaties:

- afhankelijk van de klasse indeling;
- alle buitendeuren en beweegbare ramen op de begane grond en nooddeuren moeten worden voorzien van contacten; hetzelfde geldt voor deuren en ramen die bereikbaar zijn vanaf een plat dak;
- op strategische plaatsen dienen bewegingsmelders geplaatst te worden;
- het gebouw dient te worden voorzien van veiligheidsvoorzieningen, waarbij voldaan moet worden aan certificeringseisen zoals deze worden gesteld volgens het Borgcertificaat bij het aanbrengen van veiligheidsvoorzieningen;
- het gebouw dient te worden voorzien van een infrarood-alarminstallatie voor inbraakbeveiliging met anti-masking volgens NCP richtlijnen. Het systeem aanbrengen met permanente vaste lijn verbinding met een door rijksoverheid toegelaten alarmcentrale;
- het gebouw dient opgedeeld te worden in separate afsluitbare beveiligingszones. Elke gebruiker heeft het beheer over zijn eigen zone. Bij de separate ingangen worden bedieningspanelen voor elke zone aangebracht;
- storingsmeldingen van de installaties moeten intern centraal kunnen worden opgevangen bij een storingsmeldingspunt (conciërgeruimte). Ook dient via dit punt externe (brand)melding plaats te kunnen vinden;
- het aanbrengen van buitenvluchtrappen dient zo veel als mogelijk worden vermeden;
- op de begane grond waakverlichting aanbrengen;
- nooddeuren voorzien van een signaleringssysteem met melding bij de balie/conciërge.

Alle installatiecomponenten moeten eenvoudig bereikbaar zijn voor bediening en onderhoud:

- de bedienpanelen, nabij de hoofdingangen;
- situering centrale apparatuur in afgesloten ruimten (bijv. in de meterkast).

Toegangscontrole

- Alle gebruikruimten dienen afzonderlijk afsluitbaar te zijn.
- Toegang met behulp van sleutels, opgenomen in gemeenschappelijk sluitsysteem.
- Deurbel en intercom voor bezoekers bij de hoofdingang van elke gebruiker.
- Videfoon bij de dienst/goedereniging (gymzalen).
- Op alle deuren op de begane grond die aan de gevel gesitueerd zijn dient een deurstandsindicatie te worden opgenomen.
- Een deurbelinstallatie in het sportgebouw opnemen die hoorbaar is in de gangen en de sporthal.

Verzekering

De toekomstige verzekeringsmaatschappij moet betrokken worden bij de uitwerking van het plan en het bestek. Het gebouw en de omgeving moeten volgens de risicoklasse - indeling van het NCP voldoen aan de eisen van risicoklasse 2. Tevens moet zoveel mogelijk worden uitgegaan van het 'programma van eisen Algemeen' van de verzekeraar. De bepaling van de risicoklasse dient te worden uitgevoerd conform de uitgangspunten van het NCP.

7.3.6.6 *Transport (66)*

Uitgangspunt voor het ontwerp van de liftinstallaties is dat alle vloerniveaus voor gebruikers (ook invaliden en rolstoelgebruikers) toegankelijk moeten zijn, mits dit haalbaar is gezien de complexiteit van de gebouwen. De school heeft de voorkeur voor het plaatsen van de liftinstallatie i.v.m. de 100% toegankelijkheidseis van de gebruikruimten van een schoolgebouw. Zodoende wordt uitgegaan van één lift.

De locatie van de liften zodanig te kiezen dat alle ruimten zonder verdere bouwkundige voorzieningen (trappen e.d.) bereikbaar zijn. De liften dienen eveneens beschikbaar te zijn voor het transport van goederen. De liftkooi van de personenlift dient te worden voorzien van telefoon met automatische doormelding naar de alarmcentrale.

Uitgangspunten voor de liftinstallaties zijn:

- de liftkooi wordt standaard uitgevoerd met spiegel en handboom;
- de muurkopomkleding dient in RVS te worden uitgevoerd;
- liftmachinekamer loze liftinstallatie toepassen;
- standaardwijzing per verdieping;
- verzamelbesturing in beide richtingen (kooibesturing);
- eenknopsverzamel oproep;
- vollastschakeling;
- overlastschakeling;
- telescoopdeuren;
- deuropening minimaal 900 mm.

7.3.6.7 *Gebouwbeheersvoorzieningen (67)*

In de beheerderruimte dient een centraal bedieningspaneel te worden geplaatst waarmee de verwarming, verlichting en ventilatie centraal kan worden geregeld. Alle installaties dienen ook via het GBS geregeld te kunnen worden, dus vanuit een PC-werkstation.

Het is in verband met de bruikbaarheid heel goed mogelijk dat per gebruiker een centraal bedieningspaneel aanwezig is.

De hoofd- en tussen meters voor gas, water en elektraverbruik moet dus danig worden geplaatst dat deze eenvoudig afleesbaar zijn. Ook moeten de metingen op deze meters worden uitgevoerd met onverschaalde eenheidsaanduidingen.

Op de meterkasten, technische ruimte een duidelijke ruimte benaming/pictogram aanbrengen. Op de buitengevel een bordje 'verboden toegang volgens artikel 461' aanbrengen. Ook moet er op de gevel ter plaatse van de entree een belettering komen met de naam van het gebouw.

7.3.7 *Vaste inrichting*

7.3.7.1 *Vaste verkeersvoorzieningen (71)*

In het gebouw dient bewegwijzering te worden aangebracht. Speciale aandacht dient uit te gaan naar bewegwijzering naar de centrale entree en de toiletten. Tevens dienen (overeenkomstig de brandweervoorschriften) een duidelijke bewegwijzering van vluchtwegen, aanwijzingen voor gebruik van brandblusmiddelen en dergelijke te worden aangebracht. Er dient te worden voorzien in een evacuatieplan.

Een en ander moet in overeenstemming zijn met de eisen in de gebruiksvergunning.

Alle ruimten dienen te worden voorzien van een ruimtenummering.

De bewegwijzering en ruimtenummering dienen ook op kinderniveau leesbaar te zijn.

7.3.7.2 Vaste gebruiksvoorzieningen (72)

Ten behoeve van de handvaardigheidruimten dienen de volgende voorzieningen te worden opgenomen:

- separate afzuiging;
- alle voorgeschreven voorzieningen op het gebied van veiligheid (noodstoppen, scheidingstransformatoren, aardlek, blusmiddelen etc.).

Voorzieningen ten behoeve van de gymnastiekzaal:

- vloerpotten + haken t.b.v. vaste toestellen inclusief betonnen putjes;
- extra: hulpstaal + extra staal t.b.v. vaste gymtoestellen;
- dakbalken voor montage van ringen en klimtouwen.

Kapstokhaken 15 cm uit elkaar te plaatsen, minimaal 30 kapstokhaken per groepsruimte voorzien.

7.3.7.3 Vaste keukenvoorzieningen (73)

In overleg met de gebruiker dient de inrichting van de keukens/pantry's nader te worden vastgesteld. De keuken in de personeelsruimten worden uitsluitend gebruikt voor koffie, broodmaaltijden en kant en klaar maaltijden. Het is daarmee geen bereidingskeuken, maar een keuken met beperkte voorzieningen. Hiertoe dienen de volgende voorzieningen te worden getroffen:

- een koelkast;
- een vaatwasser;
- breedte minimaal 1,8 m;
- een vaste spoelbak met warm en koud water;
- aansluitingen ten behoeve van waterkoker, koffiezetter, magnetron;
- voorzien van onder en bovenkasten over de volledige breedte.

In de groepsruimten voor de basisscholen dienen keukenblokjes opgenomen te worden, voorzien van een vaste spoelbak en onderkastjes. De minimale breedte is 1,8 m.

In de onderbouwruimten met een hoogte van 600 mm.

In de groepsruimten voor de kinderopvang dienen keukenblokken van minimaal 2,4 m te worden voorzien met daarin:

- een koelkast;
- een vaatwasser;
- een vaste spoelbak met warm en koud water;
- aansluitingen ten behoeve van waterkoker, koffiezetter, magnetron;
- voorzien van onder en bovenkasten over de volledige breedte.

7.3.7.4 Vaste sanitaire voorzieningen (74)

Toiletten ten behoeve van dames en heren dienen op elke verdieping per bouwdeel aangebracht te worden. Separate docententoiletten aanbrengen.

Aan de sanitaire installaties worden de volgende eisen gesteld:

- waterbesparende toiletten (maximale inhoud stortbak 6 liter);
- toiletpotten dienen hangend uitgevoerd te worden i.v.m. hygiëne, in diepspoel uitvoering;
- afmetingen toiletten afstemmen op gebruik door kinderen;
- volumestroombegrenzers op de kranen;
- decentrale boilers.

In de handvaardigheidruimte dient een wastrog te worden geplaatst met slibvangput, uitgevoerd in RVS.

Bij de gymnastiekzaal dienen kleedkamers opgenomen te worden, voorzien van 5 douches per kleedkamer.

In de voorruimte van de toiletruimten elektrische handdrogers, een zeepdispenser en een spiegel opnemen.

In de werkkasten en technische ruimte een stalen uitstortgootsteen met emmerrooster plaatsen.

7.3.7.5 Vaste onderhoudsvoorzieningen (75)

Ten behoeve van onderhouds- en schoonmaakwerkzaamheden aan de gevel en het dak dienen de benodigde voorzieningen overeenkomstig de Arbo regelgeving aangebracht te worden.

7.3.7.6 Vaste opslagvoorzieningen (76)

De ruimte ten behoeve van de opslag van vuilcontainers dient te worden voorzien van een vloeistofdichte vloer met een opstand van 200 mm en separate afzuiging.

De containerruimte dient inpandig te zijn of minimaal 10 m vrij van het gebouw te zijn gesitueerd.

7.3.7.7 Losse inrichting (81 t/m 89)

De losse inrichting wordt niet beschreven in dit programma van eisen. In overleg met de gebruiker dient vastgesteld te worden waar welke inrichtingselementen geplaatst dienen te worden (zoals bijvoorbeeld verduisteringsgordijnen, meubilair, apparatuur, sporttoestellen etc.).

7.3.8 Terrein

7.3.8.1 Terrein algemeen (90.0)

- Bij start bouw, bouwterrein vrij van ondergrondse en bovengrondse infrastructuur.
- Het nieuwe gebouw sluit aan op het bestaande riool.

- Voor start bouw wordt het gehele terrein opgeleverd vrij van bodemverontreinigingen die bouwwerkzaamheden belemmeren.

7.3.8.2 Grondvoorzieningen (90.1)

Nader te bepalen op basis van grondonderzoek.

7.3.8.3 Opstallen (90.2)

Op het terrein dient een fietsenstalling te worden geplaatst. Type en uitvoering zijn nader te bepalen. De fietsenstalling voor leerlingen en docenten dient te zijn gescheiden. De fietsenstalling voor kinderen door middel van bogen (dus geen rekken). De fietsenstalling voor docenten dient afsluitbaar en overdekt te zijn.

7.3.8.4 Omheiningen (90.3)

De bestaande hekwerken met gemetselde penanten maken onderdeel uit van de monumentenstatus. Handhaven en waar nodig herstellen.

7.3.8.5 Terreinafwerking (90.4)

Op het speelterrein dient verharding te worden toegepast met betontegels, 300x300x45 mm, voorzien van vellingkant.

Per school 40 m² rubbertegels op te nemen voor onder de speeltoestellen. Deze tegels moeten voldoen aan de NEN 1176 en 1177, uitgaande van een maximale valhoogte van 200 cm.

7.3.8.6 Terreinvoorzieningen; werktuigbouwkundig (90.5)

De benodigde terreinriolering en straalkolken dienen in het terrein te worden aangebracht. De terreinriolering dient te worden aangesloten op het gemeentelijke rioleringsstelsel.

7.3.8.7 Terreinvoorzieningen; elektrotechnisch (90.6)

Het terrein dient te worden voorzien van terreinverlichting. Verlichtingssterkte en locatie lichtmasten nader te bepalen.

7.3.8.8 Terreininrichtingen; standaard (90.7)

Nader te bepalen.

7.3.8.9 Terreininrichtingen; bijzonder (90.8)

Op het terrein dient per gebruiker een afsluitbare zandbak geplaatst te worden.

Een vlaggenmast opnemen op het voorterrein van het sportgebouw (met inwendig touwsysteem).

8 COLOFON

Opdrachtgever	:	Gemeente Enschede	
Project	:	Programma van Eisen	
Dossier	:	A9781-01-001	
Omvang rapport	:	57 pagina's	
Auteur	:	Peter van Bijsteren	
Projectleider	:	Peter van Bijsteren	
Contractmanager	:	ir. B. Joziasse	
Datum	:	13 oktober 2008	
Naam/Paraaf	:		ir. B. Joziasse

DHV B.V.

Laan 1914 nr. 35

3818 EX Amersfoort

Postbus 1132

3800 BC Amersfoort

T (033) 468 20 00

F (033) 468 28 01

E info@dhv.nl

www.dhv.nl

BIJLAGE 1 DEMARCATIELIJST PRIMAIR ONDERWIJS

Noot:	<p>In de Wet op het Primair Onderwijs is sprake van drie kostensoorten bij de bouw van scholen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kosten voor het schoolterrein; 2. kosten van het schoolgebouw; 3. kosten van het onderwijsleerpakket + meubilair. <p>Deze indeling sluit grotendeels aan bij de NEN 2631 (Investeringskosten van Gebouwen). Bouwkosten en terreinkosten vormen samen de kosten van het schoolgebouw in de zin der wet. De vaste inrichtingskosten vallen ook binnen de kosten van het schoolgebouw. Dit is een afwijking van het gebruikelijke afwerkingniveau voor utiliteitsgebouwen. De kosten van het onderwijsleerpakket + meubilair zijn losgemaakt uit de totale stichtingskosten en worden als vergoeding voor de eerste inrichting per groep aan de schoolbesturen uitbetaald. Uitgangspunt van de Wet op het Primair Onderwijs is de levering door de gemeente van een volledig Turn Key gebouw aan het schoolbestuur, waarin de kosten van 3 als een stelpost door het schoolbestuur/ de gebruiker wordt ingevuld.</p>		
<i>casco</i>	= standaard opleveringsniveau		
<i>inrichting</i>	= (losse) inrichting voor rekening van gebruiker		
Code (NLSFB)	Omschrijving	Kosten realisatie	
		Casco	Inrichting
		(eigenaar)	(gebruiker)
21	Buitenwanden		
	Buitenwanden, algemeen	X	
	Anti duivendraad (indien nodig)	X	
	Gevelopschriften (uitsluitend naam van het gebouw)	X	
22	Binnenwanden		
	Algemeen	X	
	Vouwwanden/paneelwanden (beperkt/basis)	X (basis)	X (extra)
	Ruimte aanduidingen	X	
23	Vloeren		
	Vloeren, galerijen, balkons, algemeen	X	
	Vast podium 'nagelvast'	X	
	Demontabel podium		X
	Podiumvloer (nagelvast)	X	
24	Trappen en hellingen		
	Trappen en hellingen, algemeen	X	
27	Daken		
	Daken, luifels, overkappingen, goten, algemeen	X	
31	Buitenwandopeningen		
	Buitenwandopeningen, algemeen gevuld met kozijnen, ramen en deuren	X	
	Buiten hang- en sluitwerk	X	
	Buiten rolluiken		X
	Buitenbeglazing	X	
	Buitenzonwering op zonbeschenen gevels (zonodig elektrisch)	X	
	Sleutels bijmaken		X
32	Binnenwandopeningen		
	Binnenkozijnen, algemeen	X	
	Schilderwerk binnenkozijn	X	
	Sleutels bijmaken		X
34	Balustrades en leuning		
	Balustrades, algemeen	X	
	Binnenbalustrades en leuning, schilderwerk (blank hout)	X	
	Vaste tribune (indien noodzakelijk bij gebruik)	X	

	Verrijdbare tribune		X
	Heftribune		X
37	Dakopeningen		
	Daklichtopeningen, algemeen	X	
41	Buitenwandafwerkingen		
	Buitenbekleding, algemeen	X	
	Buitenwandafwerking, algemeen	X	
	Buitenschilderwerk	X	
42	Binnenwandafwerkingen		
	Akoestische wandafwerking	X	
	Binnenschilderwerk	X	
	Binnenwand, schoon metselwerk	X	
	Binnenwandbekledingsplaat	X	
	Binnenwandpleisterwerk	X	
	Kunststofcoating	X	
	Schilderwerken op steenachtige wanden (o.a. beton)	X	
	Wandbekleding behang	X	
	Wandpleister steenachtig	X	
	Wandtegels	X	
43	Vloerafwerkingen		
	Borstelmatten of inloopmatten (Coral)	X	
	Dansvloer		X
	Houten binnenvloer (specifieke gebruikerswens)		X
	Natuur-/kunststeenvloer		X
	Rubber matten		X
	Sportvloer, afwerking + belijning	X	
	Afwerking + belijning vloer speelokaal	X	
	Steenachtige vloerafwerking	X	
	Toneelvloer (anders dan bij 23.podiumvloer)		X
	Vinyl, lino-/marmoleum, rubber latex, tapijt/vilt	X	
	Vloerafwerking, algemeen	X	
	Vloercoating	X	
	Vloertegelwerk (uitsluitend sanitaire ruimten)	X	
44	Trap- en vloerafwerkingen		
	Binnentrapafwerkingen	X	
45	Plafondafwerkingen		
	Akoestische plafondafwerking	X	
	Binnenplafondafwerkingen	X	
	Binnenplafondafwerkingen saus en schilderwerk	X	
	Binnensysteemplafonds mineraal	X	
47	Dakafwerkingen		
	Dakafwerking, luifels, overkappingen, daken (geen Eco dakbedekking)	X	
51	Warmteopwekking: centraal		
	Warmteopwekking algemeen	X	
	Riolering Afvoeren	X	
52	Afvoeren hemelwater in het gebouw		
	Afvoeren hemelwater buiten het gebouw	X	
	Afvoeren, vacuümsystemen	X	
	Akoestische isolatie	X	
	Afvoeren vuilwater (faecalien) standaard	X	
	Afvoeren, huishoudelijk afvalwater	X	
	Vetvang putten	X	
53	Waterinstallaties		
	Drinkwater: netaansluiting	X	
	Drukverhoginginstallatie	X	

	Legionella bestrijding	x	
	Waterinstallaties	x	
	Appendages in leidingen:		
	Watermeters	x	
	Terugslagkleppen	x	
	Afsluiters	x	
	Stopkranen	x	
	Terugslagkleppen	x	
	Verwarmd tapwater:		
	Direct verwarmd met voorraad	x	
	Indirect verwarmd met voorraad	x	
	Doorstroom direct verwarmd	x	
	Doorstroom indirect verwarmd	x	
	Bedrijfswater:		
	Onthardwatersysteem		x
	Demi -watersysteem		x
	Gedistilleerd watersysteem		x
	Zwembad watersysteem		x
	Waterbehandeling:		
	Filtratiesysteem		x
	Absorptiesysteem		x
	Distillatiesysteem		x
	Isolatie (van bovenvernoemde waterbehandeling)		x
54	Gassen		
	Aardgas als brandstof		
	Aardgasinstallaties:		
	Gasmeterkast	x	
	Gasleidingen	x	
	Gasafsluiters	x	
	Gasfilters	x	
	Brandstof keuring	x	
55	Koude opwekking en distributie		
	Koude opwekking lokaal m.b.v.:		
	Splitsystemen		x
56	Warmte distributie m.b.v. water		
	Radiator systemen	x	
	Convector systemen	x	
	Vloerverwarmingssystemen (beperkte basis; alleen in speellokalen en in relatie met o.m. ventilatiesysteem)	x (beperkt)	x (extra voorz.)
	Stralingssystemen	x	
57	Luchtbehandeling		
	Luchtbehandeling d.m.v.:		
	Lokale Mechanische Afzuiging (klasse B2 of B3)	x	
	Centrale mechanische afzuiginstallatie	x	
	Mechanische ventilatie systemen:		
	Lokale mechanische lucht toe -en afvoer systemen	x	
	Centrale mechanische lucht toe- en afvoer systemen	x	
	Mechanische luchtbehandelingsystemen:		
	Lokaal (all air installatie)	x	
	Centraal	x	
	Kanalen systeem	x	
	Luchtbehandelingapparaten	x	
58	Regelinstallaties		
	Algemeen		
	Indeling van de installaties in voldoende groepen:		

	Automatische dag en nachtschakeling (EPC-norm 3 dan casco)	x	
	Meten energie gebruik	x	
	Naar functie, soort systeem, comfortniveau en bedrijfstijden	x	
	Optimalisering van de in en uitschakeltijdstippen	x	
	Processchema en functieomschrijving	x	
	Ruimtecondities in en buiten bedrijfstijd	x	
	Toepassen van individuele na-regelingen zoals thermostatische radiatorafsluiters	x	
	Uitschakelen buiten bedrijfstijden en beschermen tegen vorstgevaar	x	
	Vakantieprogramma(s)	x	
	Vakantieprogramma(s) instellen	x	
60	Elektrotechniek, zwakstroom		
	8 dubbele wandcontactdozen per klaslokaal	x	
	Levering en plaatsing deurbelinstallatie	x	
64	Communicatie		
	Actieve apparatuur, HUBS, Switches, Servers, e.d.		x
	CAI aansluiting (in elk lokaal)	x	
	Vaste telefoonaansluiting	x	
	Data en telefoonbekabelingsinfrastructuur (uitsluitend loze leidingen en aansluitpunten i.o.m. gebruikers op basis van ICT plan)	x	
	Telefoon toestellen, faxen en overige actieve apparatuur		x
	Geluids distributie		x
	Gesloten televisiecircuits (CCTV)		x
	Intercom		x
	(Les)tijdsignalering (ook buiten hoorbaar)	x	
	Muziekinstallaties		x
	Patchkasten		x
	Printers, Pc's en kopieerapparaten		x
	UPS installatie		x
65	Beveiliging		
	Bliksembeveiligingsinstallatie	x	
	Brandmeldinstallatie	x	
	Brandschermen theaterzaal (> 1000m ² wel anders niet)	x	
	Brandslanghaspels	x	
	Camera bewakingsinstallatie (CCTV)		x
	Deurgrendelingen en ontgrendelingen t.b.v. brandcompartimentering	x	
	Deurgrendelingen en ontgrendelingen t.b.v. afsluitbaarheid van delen van een gebouw bij deelgebruik (bijv. avonduren)	x	
	Elektronische bewegwijzering		x
	Inbraakinstallatie (in gangen en iedere gebruiksruimte op de begane grond en naast platte daken die bereikbaar zijn)	x	
	Ontruimingsinstallatie	x	
	Poederblussers	x	
	Sociale alarmering t.b.v. mindervalide toilet	x	
	Toegangscontrole (kaartlezers e.d.)		x
	Uitvoering volgens het bouwbesluit	x	
	volgens de eisen van de plaatselijke brandweer	x	
	volgens de eisen van het waterleverende bedrijf	x	
	-volgens het boek 'Een brandveilig gebouw installeren'	x	
	-volgens NEN 1006	x	
	-volgens NEN 3211	x	
66	Transport installaties		
	Glazenwas (gevelonderhoud) installatie(s)	x	
	Heftableau's	x	

	Hijswerktuigen	x	
	Lift installatie(s) ARBO eis	x	
	Parkeersyste(e)m(en)	x	
67	Gebouwbeheersvoorzieningen		
	Elektrotechnisch	x	
	GBS t.b.v. klimaatinstallaties	x	
	GBS t.b.v. bediening en signalering	x	
	GBS t.b.v. elektronische systemen	x	
	GBS t.b.v. onderhoud	x	
	GBS t.b.v. energiegebruik	x	
	GBS t.b.v. beheerskosten	x	
71	Vaste verkeersvoorzieningen		
	Aanvullende bebording, naamplaten, decoraties, speciale meubilering e.d.		x
	Kunstwerken (uit standaard kunstbudget)	x	
72	Vaste gebruikersvoorzieningen		
	Aanrechtblok in docentenkamer/keuken met warm (close in boiler) en koud water	x	
	Aanrechtblokken in bovenbouwlokalen met koud water	x	
	Aanrechtblokken (laag model) in onderbouwlokalen met koud water,	x	
	Aanrechtblokken (hoog model) in handenarbeidlokalen met warm (close in boiler) en koud water	x	
	Bijzondere gebruikers specifieke voorzieningen		x
	Binnenrolluiken		x
	Garderoberek met bank (voor omkleeden gym)	x	
	Gordijnen		x
	Kapstokken (veilige haken, 15 cm uit elkaar)	x	
	Klimtouwen, ringen, klimrekken, tribune		x
	Toneelverlichting	x	
	Orkestbak		x
	Prikborden (6 m ² per lokaal)	x	
	Schoolborden		x
	Versterker installatie aula	x	
	Trekkenwand t.b.v. toneel		x
	Tribunestoelen		x
	Van bovenstaande voorzieningen evt. achter constructie in casco	x	
	Verduisteringsgordijnen in één ruimte per school	x	
	Vouwwallen sportzalen (tussen 2 volledige gymzalen)	x	
	Werkbladen (1 per lokaal)	x	
73	Vaste keukenvoorzieningen		
	Aanrechtbladen	x	
	Aansluitingen keukenapparatuur in keuken/docentenkamer (eventuele loze leidingen)	x	
	Centrale keuken, aparte keukens, kantinevoorzieningen		x
	Keukenafzuigkap (eventueel kanaal is casco)		x
	Keukenapparatuur		x
	Keukenblok, aanrechtblad, onderkastjes en bovenkast(en) (bouwkundige voorzieningen)	x	
	Keukeninrichting		x
74	Vaste sanitaire voorzieningen		
	Aansluiten sanitair op de binnenriolering	x	
	Afvalvoorzieningen (geen stofzuiginstallatie) (bouwkundige voorzieningen)	x	
	Afvoergarnituur	x	
	Bevestigingen in messing	x	
	Douche-, bad- en bidetcombinaties (MIVA ruimte)	x (beperkt)	x (extra voorz.)
	Douche, met thermostatische mengkraan	x (beperkt)	x (extra voorz.)

	Elektrische handdrogers		x
	Fonteinbak	x	
	Gevelkom, tapkraan	x	
	Glijstangcombinatie etc. (MIVA ruimte)	x	
	Kindertoilet, invalidetoilet	x	
	Kranen en kranenafvoercombinaties	x	
	Mindervalidetoilet (conform Arbo)	x	
	Naden afdichten tussen sanitaire toestellen en wanden en vloeren	x	
	Rolhanddoekhouder	x	
	Sanitaire toestellen (standaard)	x	
	Sanitaire wanden	x	
	Spiegels	x	
	Staande closetcombinaties	x	
	Tapkraan met beluchter/terugslagklep	x	
	Tapkraan t.b.v. koffiezetautomaat	x	
	Tapkraan t.b.v. vaatwasmachineaansluiting	x	
	Toiletgarnituur	x	
	Uitstortgootsteen, inclusief emmerrooster en stootrand in werkkast met warm waterpunt	x	
	Urinoir met drukspoeler	x	
	Vaste aankleedtafels (met riolering en water)		x
	Vloerafvoerputten	x	
	Voorzieningen t.b.v. hygiëne	x	
	Vrijhangende closetcombinaties	x	
	Wastafelmengkraan	x	
	Wastafels	x	
	Wastafeltableaus	x	
	Werkkasten	x	
76	Vaste opslagvoorzieningen		
	Kasten/rekken/stellingen (basis) in binnenbergingen	x	
	Vaste fietsenstalling	x	
81	Losse verkeersinventaris		
	Losse verkeersinventaris		x
	Bewegwijzering (intern)	x	
	Los meubilair, kunstwerken, decoraties		x
82	Losse gebruikersinventaris		
	Bijzonder meubilair (specifieke functiedoeleinden)		x
	Brievenbus	x	
	Kopieermachines		x
	Matten, ballen, knotsen, paard, evenwichtsbalk		x
	Tafel, stoel, speelhuisje, aankleedtafel (zonder afv.)		x
	1 vast speeltoestel, enkele knikkerpotjes of hinkelbaan in de straattegels	x	
	Speelmateriaal (fietsje, karren, schepmateriaal, schuilhuisjes, glijbanen e.d.)		x
	Zeepbakjes/dispensers, handdoekhaakje	x	
83	Losse keukeninventaris		
	Bijzondere keukeninrichting		x
	Koffiezetapparaat, was-/droogmachine, koelkast		x
	Kooktoestellen		x
84	Losse sanitaire inventaris		
	Voorzieningen t.b.v. hygiëne		x
	Sanitaire toestellen voor bijzondere toepassing		x
	Losse sanitaire inventaris		x
85	Losse schoonmaak inventaris		
	Schoonmaakapparatuur		x
	Vuilopslag, vuiltransport		x

86	Losse opslag inventaris		
	Losse opslagvoorziening, algemeen		X
	Bijzonder gemechaniseerde voorzieningen		X
90	Terrein		
	Antiparkeerpalen	X	
	Balopvang		X
	Berging t.b.v. los spelmateriaal; indien niet inpandig is gerealiseerd	X	
	Berging vuilniscontainer	X	
	Beschoeiing (als afscheiding)	X	
	Betongoot of bestratinggoot	X	
	Betontegels tegelplein	X	
	Buitenkraan/aansluitpunt water	X	
	Buitenriolering	X	
	Buitenverlichting algemeen (stroompunt buiten)	X	
	Zitbanken	X	
	Controleput (bij vetvang i.g.v. groot-keuken)	X	
	Hekken (draadrasterhekken)	X	
	Grind	X	
	Groenvoorziening/tuin	X	
	Grondkering	X	
	Invaliden hellingbaan	X	
	Krijtbord		X
	Lichtmast of buitenverlichting	X	
	Reclame voorziening (naamsaanduidingen gebruikers)	X	
	Rijwielberging, afsluitbaar voor docenten	X	
	Rijwielklemmen	X	
	Rubbertegels t.p.v. speeltoestellen	X	
	Straatkolken	X	
	Terreinverharding	X	
	Vetafscheider	X	
	Vlaggenmast	X	
	Vuilnisbakken	X	
	Zandbak	X	

BIJLAGE 2 RUIMTESTAAT BASISCHOOL LA RES

Ruimtestaat obs La Res in Laares

brede school in Enschede

 teldatum 01-10-2007: 180 leerlinge
 genormeerd BVO: 1,245 m2 voor 9 groepen

 Dossier nr A 9781-01-001
 Datum 31-mei-07
 Betreft Ruimtestaat

versie 1: d.d. 31 mei 2007

Ruimte- nummer	Ruimte omschrijving	Aantal ruimten	Oppervlakte per ruimte [m ²]	Oppervlakte totaal [m ²]	Afmetingen			Toelichting
					l	b	h	
Openbare basisschool La Res				774				
A	onderwijsruimten La Res							
A01	groepslokaal onderbouw	3	56	168				zelf de gewenste oppervlakte van de lokalen aangeven
A02	groepslokaal onderbouw	0	56	0				
A03	groepslokaal middenbouw	3	52	156				
A04	groepslokaal bovenbouw	3	52	156				
A05	IB / RT ruimte	1	12	12				
	specifieke onderwijsruimten	2	48	96				zijn dit wellicht multifunctionele ruimten?
A06		1	48					crea ruimte handvaardigheid computerruimte
A07		1	48					
A08		0	0					
A09								
A10								
A11								
A12	ontmoetingsruimte/aula	1	60	60				welke functie wordt een hal toegedicht?
A13	speellokaal	1	84	84				apart of in personeelsruimte? functie?
A14	bergruimte speellokaal	1	6	6				
A15								
A16	keuken/pantry	1	12	12				
A17	documentatieruimte / infotheek	1	24	24				
A18								
B	staf- en dienruimten			98				
B01	personeelskamer	1	30	30				lounge-functie
B02	directie	1	16	16				zie directie tevens voor werkplekken kleine groepen
B03	adjunct directeur			0				
B04	administratie	1	8	8				
B05	spreekkamer	3	12	36				
B06	conciërge/repro	1	8	8				
B07	IB-er/kantoor			0				
B08								
B09								
C	facilitaire ruimten			98				
C01	Miva toilet	1	6	6				kan samenvallen met personeelstoilet man / vrouw per groepslokaal een toiletblok of centraal positioneren met warmwaterboiler op begane grond en verdieping zie boven in gangen bij lokalen losse kasten? kluis? in pandig?
C02	personeelstoiletten	2	4	8				
C03	toiletblok leerlingen	10	4	40				
C04	werkkast	2	4	8				
C05	entree / centrale hal							
C06	garderobe			0				
C07	bergruimte			0				
C08	algemene leermiddelenberging	0	0	0				
C09	berging audiovisuele materialen	1	4	4				
C10	buitenberging	1	16	16				
C11	bergruimte algemeen			0				
C12	groot magazijn	1	16	16				
C13								

Nuttig Oppervlakte (NO) La Res	970
Installatie ruimten	49
Techniekrumten: 5% van NO	49
Verkeersruimten	194
Liften, trappenhuisen en horizontale verkeersruimten: 20% van NO	194

BIJLAGE 3 RUIMTESTAAT WIJKCENTRUM LA RES

Voor het aanbod van cursussen, de beschikbaarheid van ruimtes voor ontmoeting en vergaderingen gaan we uit van:

1. 100 m² BVO die flexibel indeelbaar is en dus op te splitsen in twee afzonderlijk te gebruiken ruimtes. Deze ruimten kunnen wellicht worden gevonden in het bestaande wijkcentrum/buurthuis op de 1^e verdieping.
2. 20 m² BVO voor een bij voorkeur professioneel in te richten keukenvoorziening; Deze ruimte bij voorkeur in het hart van de brede school en in de directe nabijheid van de andere functies zoals school en BSO voorziening.

Medegebruik van:

Toiletgroep in de directe nabijheid; overigens zitten er toiletgroepen op zowel de begane grond als op de 1^e verdieping van het bestaande wijkcentrum.

Multifunctionele hal op die momenten, dat het reguliere gebruik door de school en de BSO voorziening niet wordt verstoord.

Alifa huurt daarnaast van de afdeling Vastgoed de volgende ruimten structureel:

- 1 activiteiten/cursusruimte van 60 m² (die middels een vouwwand te delen is);
- 1 kantoor-/vergaderruimte integraal manager van 15 m²;
- 1 kantoorruimte van 15 m² t.b.v. 2 flex-plekken;
- 1 bergruimte van 15 m².

Deze ruimtes liggen tegen de centrale hal aan. Voor kooklessen etc. wordt gebruik gemaakt van de multifunctionele wijkkeuken en de multifunctionele hal. Deze voorziening heeft een eigen entree.

Voor overige activiteiten willen we graag gebruik maken van multifunctionele ruimtes, die we dan per keer willen huren, zoals bijv. een multifunctionele vergaderruimte.

BIJLAGE 4 RUIMTESTAAT BUITENSCHOOLSE OPVANG

OPPERVLAKTES BUITENSCHOOLSE OPVANG 40 KINDPLAATSEN SKE				
Uitgangssituatie is 2 groepen voor 20 kinderen				
Totaal aantal kinderen (kp): 40				
<i>Om te komen tot een netto vloeroppervlak zijn alle ruimten benoemd en gekwantificeerd naar oppervlak. Bij enkele ruimten is er geen sprake van een wenselijk oppervlak, maar is er een aanname gedaan.</i>				
<i>Als toeslag voor omrekenen van netto naar bruto is uitgegaan van 10%.</i>				
Ruimte	Opmerkingen	[m ²] per ruimte	Aantal ruimtes	[m ²] totaal:
Entree + garderobe	Inclusief 40 kapstokken	10	1	10
Groepsruimte 20 kinderen	4m ² per kind	80	2	160
Toiletten kinderen	1 toilet op 20 kinderen	8	2	16
Portaal toiletten kinderen	met wasbak	0		0
Toilet groepsleiding	Gecombineerd gebruik met andere participanten	0		0
Keuken	Gecombineerd gebruik met andere participanten	0	0	0
Berging schoonmaak	met spoelbak	3	1	3
Binnenberging	Circa 4x 5 mtr.	20	1	20
Buitenberging	Circa 4x5 mtr.	20	1	20
verkeersruimte	<i>in bruto-netto</i>	0	1	0
	TOTAAL m² netto:			229
	m ² netto per kp:			5,73
Opslag van netto naar bruto is 10%:	TOTAAL m2 bruto:			252
	m ² bruto per kp:			6,30
OPPERVLAKTE TERREIN (indicatief, is afhankelijk van situatie)				
				[m ²]:
BSO buitenspeelsterrein (norm is 3 m ² per kp minimaal)	5 m ² per kind, 1/3 verhard, 2/3 onverhard	5		200
Parkeerplaats				
Bebouwd oppervlak				252
Fietsenstalling plus afvalcontainer	SITUATIE AFHANKELIJK			
Oprit, groen, toegangspad etc. (indirect 10%)	SITUATIE AFHANKELIJK			45
	TOTAAL PERCEEL:			497
	m ² per kp:			12,43

BIJLAGE 5 RUIMTESTAAT PEUTERSPEELZAAL LA RES

Oppervlaktes peuterspeel Laare				
maximale groepsgrootte is 18 kinderen				
Om te komen tot een netto vloeroppervlak zijn alle ruimten benoemd en gekwantificeerd naar oppervlak. Bij enkele ruimten is er geen sprake van een wenselijk oppervlak, maar is er een aanname gedaan.				
Ruimte	Opmerkingen	[m ² per ruimte	Aantal ruimtes	[m ² totaal:
Entree + garderobe	Inclusief kapstokken en wachtruimte voor ouders	12	1	12
Speelruimte		72	1	72
Toiletten kinderen		6	1	6
Portaal toiletten kinderen		0	1	0
Toilet groepsleiding	Inclusief portaal met wasbak	4	1	4
Keuken	Pantry met keukenblok met afsluitbare kasten	6	1	6
Werk- en gespreksruimte		12	1	12
Binnenberging		9	1	9
Buitenberging	Bij voorkeur 12 m ² BVO buiten situeren	0	1	0
Verkeersruimte	<i>geen wens maar aanname</i>	0	1	0
	TOTAAL m² netto:			121
	m ² netto per kp:			
	TOTAAL m² bruto:			
	m ² bruto per kp:			157,30
OPPERVLAKTE TERREIN (indicatief, is afhankelijk van situatie)				
				[m²]:
Buitenspeelsterrein (norm is 4 m ² per peuter minimaal)		112		112
Parkeerplaats				
Bebouwd oppervlak				157
Fietsenstalling plus afvalcontainer	SITUATIE AFHANKELIJK			
Oprit, groen, toegangspad etc. (indirect 10%)	SITUATIE AFHANKELIJK			
	TOTAAL PERCEEL:			269

BIJLAGE 6 LIJST MET AFKORTINGEN

Mfa	: multifunctionele accommodatie
Bvo	: bruto vloeroppervlak
PvE	: programma van eisen
Vso	: voorschoolse opvang
Tso	: tussenschoolse opvang
Nso	: naschoolse opvang
Bso	: buitenschoolse opvang
Kdv	: kinderdagverblijf
Psz	: peuterspeelzaal